

MATKAILUTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Case: Koivikon maatila

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden laitos
Kansainvälinen kauppa
Opinnäytetyö
kevät 2007
Elina Rämö

Lahti University of Applied Sciences
Faculty of Business Studies

ELINA RÄMÖ

Development of travelling business
Case Koivikko Farm

Bachelor's Thesis in International Trade, 59 pages, 3 appendices

Spring 2007

ABSTRACT

The aim of this thesis was to examine the case-company's possibilities to develop its travelling business. The case-company was Koivikko Farm. It is located in the municipality of Kolari in western Lapland. Now the travelling business is small-scale and is connected with primary agricultural business. They arrange sleigh ride tours during winter and visiting tours for groups.

The theoretical background of the study consists of subsidiary trades of the farms, horse management, rural tourism and Lapland's own typical features. The number of farms has decreased and the farms do not give work to farmers as so much as before. Other business areas give opportunities to earn more and diversify services in the countryside. Travelling is one of the most popular subsidiary branches of trade of farms, others are the downstream operation of food and wood and piece-working by using machines. The sources include publications related to the topic and material from the Internet.

The purpose of the empirical part of the thesis was to analyze the present activities on the farm and to consider how to develop them. Limited resources are the main problem of the development. During this process the company's home pages were modernized and the advertisement in STN- travel guide was re-organized.

Keywords: Rural tourism, Koivikko Farm, Development of travelling business

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	YRITTÄJYYS MAATILOILLA	2
	2.1 Monialaiset maatilat	2
	2.2 Hevostalous maatioilla	5
3	MAASEUTUMATKAILU	7
	3.1 Määritelmä	7
	3.2 Yleistä	8
	3.3 Menestystekijöitä ja ongelmia	9
	3.4 Toiminnan kehittäminen	11
	3.5 Maaseutumatkailun teemaryhmä	16
4	MATKAILUTOIMINTA LAPISSA	18
	4.1 Lappi 2020 - maakuntasuunnitelma	18
	4.2 Lapin maaseutustrategia 2007-2013	20
5	CASE: KOIVIKON MAATILA	26
	5.1 Kolarin kunnan esittely	26
	5.1.1 Kolarin kylien ohjelmapalveluiden kehittämishanke	27
	5.1.2 Kylämatkailu	30
	5.2 Koivikon maatila	32
	5.2.1 Tuotteiden esittely	33
	5.2.2 Tuotteiden hinnoittelu	35
	5.2.3 Ongelmia	38
	5.2.4 Toiminnan kehittäminen	39
	5.2.5 Markkinointimateriaali	44
	5.2.6 Ajankäyttö	45
	5.3 Lapin Vaellushevokset Oy	47
6	YHTEENVETO	48
	LÄHTEET	53
	LIITTEET	57

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää maaseutumatkailua pienimuotoisesti harjoittavan maatilan mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Yhteistyöyrityksenä tässä työssä toimii Koivikon maatila, joka sijaitsee Kolarin kunnassa Länsi-Lapissa. Lukijalle selvitetään ensin taustoja maatilojen monimuotoisuudesta ja maaseutumatkailusta yleensä. Lapin omat vaativat erityisolosuhteet on myöskin huomioitu ja niitä on tarkasteltu niin maatalouden kuin matkailunkin kannalta.

Opinnäytetyö koostuu kuudesta pääluvusta. Yrittäjyyttä ja hevostaloutta maatioilla sekä maaseutumatkailua käsitellään luvuissa kaksi ja kolme. Lapin matkailutoiminnan erityispiirteitä tuodaan esille neljännessä luvussa. Case-yritys Koivikon maatilan toimintaa ja sen kehittämistä käsitellään luvussa viisi. Matkailutoiminnan kehittäminen koostuu suunnittelusta sekä tehdyistä käytännön toimenpiteistä. Lähteinä tässä opinnäytetyössä on käytetty kirjallisuutta sekä elektronisia lähteitä.

Koivikon maatilan osuus koostuu nykyisen toiminnan esittelystä ja arvioinnista, uusista käytännön ehdotuksista sekä käytännön toimenpiteistä, joita on tehty toiminnan kehittämiseksi. Tällaisen pienimuotoisen yritystoiminnan ongelmana saattaa olla tarvittavien resurssien puute, joka asettaa omat haasteensa toiminnan kehittämislle. Yhteistyön tekeminen toisten paikallisten yritysten kanssa parantaa mahdollisuuksia kehittää yritystoimintaa ja monipuolistaa palvelutarjontaa. Matkailutoiminta käynnistyi Koivikon maatilalla Kolarin kylien ohjelmapalveluiden kehittämis- ja tuotteistamiskoulutuksen myötä vuonna 1998.

2 YRITTÄJYYS MAATILOILLA

Maatilojen määrä on vähentynyt Suomessa ja teknologian kehittymisen myötä työllistyvyys on laskenut merkittävästi. Maaseudun palveluille ja tuotteille on kehittynyt nykyisin uudenlaista kysyntää. Maatiloilla harjoitettava muu yritystoiminta elävöittää omalta osaltaan maaseutua sekä tarjoaa yrittäjälle mahdollisuuden lisäansioiden hankintaan. Tiloilla harjoitettava yritystoiminta liittyy usein läheisesti maatalouteen. Yleisempiä toimialoja ovat matkailu, koneurakointi sekä elintarvikkeiden ja puun jatkojalostus. (Rantamäki-Lahti 2004. 10-12)

2.1 Monialaiset maatilat

Monialaiset tilat voidaan luokitella kolmeen ryhmään: Ensimmäinen ryhmä muodostuu tiloista, joissa toiminta on hajautettu erikoismaatalouteen sekä toimialoihin, jotka ovat sidoksissa maatalouteen, kuten esimerkiksi maatilamatkailu. Toisen ryhmän muodostavat yrittäjät, joilla on tilalla sijaitsevia tai tilan ulkopuolisia lisäyrityksiä. Kolmas ja viimeinen ryhmä koostuu maatiloilla sijaitsevista ulkopuolisten omistajien yrityksistä. Yrittäjä tuo mahdollisuuden lisäansioiden hankintaan sekä antaa vaihtoehdon päätoimisen maatalouden harjoittamiselle. Yritystoiminnan aloittaminen toimivan maatilatalouden ohessa on yksinkertaisempaa, koska maatila tarjoaa toimeentuloa sekä vakuuksia toiminnan aloittamiselle. Tästä johtuen riskit ovat alhaisemmat ja tarvittavien investointien määrä usein vähäisempi. Valtaosa maatilayrittäjyydestä on perheen voimin tapahtuvaa, ja sekä perheen toimeentulo että elämäntavat vaikuttavat yrityksessä

tapahtuvaan päätöksen tekoon. (Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005.)

Maatilan monialaistamisen tavoitteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään; yrityksen kehittäminen ja kasvu, riskien hallinta sekä tulotason turvaaminen. Euroopan Unionin jäsenyyden myötä valtaosa viljelijöille tulevasta korvauksesta muodostuu maksettavista maataloustuista. Tästä johtuen vaikutusmahdollisuudet oman tulotason kehittämiseen ovat heikentyneet. EU-jäsenyyden ja sen seurausten voidaan katsoa olevan eräänä taustatekijänä maatilojen monialaistumisessa. (Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005.)

Maatalouden rakennetutkimuksessa vuonna 2003 kävi ilmi, että maaseutuyritysten työllistävyys tilaa kohden oli kasvanut verrattuna vuoteen 2000. Vuonna 2003 työllistävyys oli 0,95 henkilötyövuotta, kun kolme vuotta aikaisemmin se oli 0,74 työvuotta. Suurimman osan työmäärästä teki edelleen viljelijä itse, mutta ulkopuolisen työvoiman käyttö oli lisääntynyt maaseutuyrityksissä. Vuonna 2005 Suomessa oli noin 24 300 monialaista maatilaa. Lukumäärä on noin 35 % maatilojen kokonaismäärästä. Vuodesta 2000 monialaisten tilojen määrä on kasvanut 11 %. Ajanjaksolla 2003 -2005 monialaisten maatilojen määrä kasvoi noin kolme prosenttia. Eniten tilojen määrä on kasvanut kyseisenä ajankohtana Pohjois-Pohjanmaalla ja vähentynyt Kaakkois-Suomessa. Alueen tilojen määrään suhteutettuna eniten monialaisia maatiloja on Lapin ja Uudenmaan TE- keskusten alueella ja Ahvenanmaalla. Vähiten tiloja on Pohjois-Savossa ja Kaakkois-Suomessa. (Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005.)

Palvelualoilla toimii 68 % monialaisista tiloista. Tärkein yksittäinen toimiala on koneurakointi, 41 % monialaisista

tiloista ilmoitti sen tärkeimmäksi ulkopuoliseksi toimialakseen. Urakointia harjoittavien tilojen määrä kasvoi 12 % vuosina 2000 - 2005. Yksi nopeimmin kasvavista toimialoista on rakentaminen. Monelle maatilalle muusta yritystoiminnasta saatavan tulon merkitys on vähäinen. Vuonna 2005 yritystoiminnan liikevaihto oli alle 10.000€ noin 39 %:lla monialaisista tiloista. Yli 50.000 € tulorajan ylitti 23 % tiloista. Monialaisista tiloista oli 42 % viljatiloja ja 16 % maitotiloja vuonna 2005. Keskimääräinen peltopinta-ala oli 38,1 ha. Monialaisia tiloja on kaiken kokoisia, mutta eniten monialaisuutta harjoitetaan suurilla tiloilla. Esimerkkinä voidaan mainita, että 54 % yli 200 peltohehtaarin tiloista oli monialaisia. (Maa ja metsätaloustuottajain keskusliitto 2006; Maa ja metsätalousministeriön tilastopalvelukeskus 2006.)

Monialaistamisen taustalla voi olla useita syitä. Liiketoimintaa tehostamalla voidaan lisätä omien resurssien käyttämistä ja turvata näin paremmat lähtökohdat tulevaisuutta ajatellen. Yrittämisen lähtökohtana voi olla myös oma erityisosaaminen. Monialaisuuteen liittyy niin uhkia kuin mahdollisuuksiakin. Hyötyinä voidaan mainita toimeentulon parantuminen, resurssien tehokkaampi käyttäminen ja lisätulojen myötä vähentyvä paine investointien tekemiseen perusmaataloudessa. Yhteistyön lisääminen eri tahojen välillä lisää maaseudun ja taajamien välillä tapahtuvaa yhteistoimintaa. Asenteet ja viihtyvyys lisääntyvät monimuotoisuuden lisääntyessä. Monialaisuuden riskinä on liian kova työtahti, joka saattaa johtaa tehottomuuteen. On myös mahdollista, ettei omia totuttuja työtapoja pystytä riittävästi muuttamaan, jotta voitaisiin toimia riittävän tehokkaasti. Liian laaja monialaistaminen voi vaikeuttaa resurssien ja voimavarojen kohdentamista. (Maatalouden tutkimuskeskus 2006.)

2.2 Hevostalous maataloilla

Hevoset ovat olleet aina maataloilla tärkeässä asemassa. Maatalouden lisäksi hevosilla on ollut tärkeä rooli mm. viime sodissa sekä rahdinkuljetuksessa ja henkilöliikenteessä. Maanviljelijöiden yleinen sivuelinkeino oli rahdinkuljettaminen 1920-luvulle asti. Sodassa Suomenhevoset kuljettivat tarvikkeita, ruokaa ja haavoittuneita usein hyvin vaativissa olosuhteissa. Hevosten määrä alkoi vähentyä voimakkaasti 1950-luvulla maa ja metsätalouden koneellistumisen myötä. Alhaisimmillaan hevosten määrä oli 1980-luvun alussa, jonka jälkeen määrä on lähtenyt kasvuun. Hevosia oli noin 8000 maatilalla vuonna 2000, omia hevosia oli noin 5500 maatilalla. Keskimäärin tiloilla oli noin seitsemän hevosta kun sekä tilan omat että asiakkaiden hevoset huomioidaan. Hevostalouteen liittyy paljon pienimuotoista yritystoimintaa ja monelle tilalle hevostaloudesta saatavat tulot jäävät vähäisiksi. Hevostalouden päätoimintamuodot ovat; kasvatus, ravivalmennus, ratsastustoiminta ja hoitopalvelut. Maaseutumatkailu ja hevosrehujen tuotanto ja myynti ovat pienempiä, mutta kasvavia toimintamuotoja. Maataloilla voidaan harjoittaa kaikkia hevostalouden toimintamuotoja, joskin sijainti voi rajoittaa joiden toimintamuotojen harjoittamista, kuten esimerkiksi ratsastuskoulutoimintaa. (Tiilikainen 2004 17- 84.; Hevosyrittäjät 2006; Tilastokeskus 2006.)

Hevosalan yrittäjyyden kehittämishanke päättyi helmikuun 2006 lopussa. Toteutusalueena oli kymmenen TE-keskuksen toiminta-alue. Laurea ammattikorkeakoulu toteutti hankkeen yhteistyössä alan organisaatioiden kanssa. Rahoitusta hanke sai TE-

keskusten alueellisesta maaseutuohjelmasta ALMA:sta ja Euroopan maatalouden ohjaus - ja tukirahastosta. Hankkeen tavoitteita olivat hevosalan yritysosaamisen, tiedonkulun, neuvonnan ja yhteistyön kehittäminen. Koulutuspäiviä järjestettiin yhteensä 63 kpl., ja osallistujia näissä tilaisuuksissa oli 1532 henkilöä. Hankkeen puitteissa julkaistiin kahdeksanosainen tietopaketti hevosyritystoiminnan teemoista. Tietopaketteja on käytetty koulutuksissa luentomateriaaleina, ja ne ovat olleet luettavissa www.hevosyrittajat.fi - sivuilla. Lisäksi on järjestetty mm. Tunne turvaa – turvallisuuskoulutukset yrittäjille sekä hevosalan investoinnit ja yrittäjyyden muutoksen kysely, joka toteutettiin keväällä 2005 Suomen Gallup Elintarviketieto Oy:n toimesta. Hankkeen suosio yllätti ennakko-odotukset. Hevosyrittäjä-sivuilla vieraili hankkeen aikana yli 112 000 henkilöä. (Hevosalan yrittäjyyden kehittämishanke 2006.)

Hevosalalle uskotaan syntyvän 31.8.2005 julkaistun tutkimuksen mukaan viiden seuraavan vuoden aikana noin tuhat uutta yritystä. Tutkimukseen vastasi 1172 henkilöä ja vastaajien valintakriteerinä oli ammattimainen toiminta hevosaloudessa. Hevosalalla ei ole Suomessa kovin pitkiä perinteitä, joten kehitys onkin ollut nopeaa viime vuosikymmenten aikana. Vastaajista 70 % oli aloittanut tallitoimintansa 1990-luvun aikana tai sen jälkeen. Vastaajista 42 % aikoi lisätä hevosten lukumäärää ja 56 % tehdä investointeja seuraavan viiden vuoden aikana. Toimintaympäristöön ja hevosiin tehtävien investointien määrän uskotaan olevan yli 23 miljoonan euron vuosiluokkaa. Hevostalleja Suomessa on runsaat 15 000 kpl, varsinaista yritystoimintaa harjoittaa noin neljäsosa kokonaismäärästä. Tallitoiminta keskittyy maaseudulle, 95 % hevostalleista sijaitsee siellä. Maatilojen yhteydessä sijaitsevien tallien osuus on 73 %. (Hevosyrittäjät 2006.)

3 MAASEUTUMATKAILU

3.1 Määritelmä

Maaseutumatkailu on pienyrittäjyyteen perustuvaa matkailu-, elinkeino- ja yritystoimintaa maaseudulla, sen lähtökohtana on alueen luonto ja kulttuuri. Maatilamatkailu on majoitus - ja ravitsemustoimintaa. Laki majoitus- ja ravitsemustoiminnasta astui voimaan 1.10.2006. Laki korvaa majoitus - ja ravitsemisliikkeistä annetun asetuksen. Uuden lain myötä majoitustilastoinnin kattavuus paranee, koska aikaisemmin osa vapaa-ajan matkailun tarjonnasta ja kysynnästä ei ole näkynyt tilastoissa. Matkustajailmoitusmenettely asettaa uudenlaisia vaatimuksia yrittäjille. Ilmoituksen ovat nykyisin velvollisia täyttämään hotellien lisäksi myös aamiaismajoitusta, maatilamatkailua ja muita majoitustiloja tarjoavat yrittäjät ja leirintäalueen pitäjät. (Hemmi 2005 b 185-186; Maaseutumatkailun toimialaraportti 2006.)

Maaseutumatkailussa tulee pitää mielessä käsite, mitä maaseutu on. Suomessa maaseuduksi määritellään haja-asutusalueet ja alle 500 asukkaan taajamat. Kansainvälisesti maaseuduksi luokitellaan alueet, joiden asukastiheys on alle 150 asukasta neliökilometrillä. Suomalaisen määritelmän mukaan noin 20 % suomalaisista asuu maaseudulla ja kansainvälisen laskutavan mukaan suurin osa suomalaisista asuu maaseudulla. Kaupungeiksi lasketaan vain suurimmat väestönkeskittymät. (Hemmi 2005 b 185 – 186.)

3.2 Yleistä

Maaseutumatkailun juuret ovat entisaikojen kestiekievarilaitoksessa. Se tarjosi kuljetus-, ravitsemis- ja majoituspalveluita asiakkailleen. Maatilojen tarjoama täysihoito oli seuraava vaihe kehityksessä. 1950- ja 1960 luvuilla alkanut mökkien vuokraustoiminta on edelleenkin erittäin tärkeä osa maaseutumatkailua. Maaseudun luonnonrauha, kulttuurimaisemat sekä luontoon liittyvät aktiviteetit lisäävät maaseutumatkailun vetovoimaa. Usein valtaosa palveluista sekä käytettävistä elintarvikkeista tuotetaan suurilta osin paikallisesti. Lähiruuan tuotannossa käytetään oman alueen raaka-aineita. Alue voi olla kunta, maakunta tai talousalue. Kiinnostus lähiruokaa kohtaan on lisääntynyt samalla, kun kuluttajien kiinnostus ruuan turvallisuuteen ja laatuun on kasvanut. Maatilamatkailuyrityksen mahdollisuutena on tarjota lähiruokaa asiakkailleen tai toimittaa sitä muille alueen yrityksille. Paikallisia tuotteita, työntekijöitä ja tuottajia hyödynnetään maaseutumatkailussa useasti muuta matkailua enemmän. Tästä johtuen saadusta tulosta jää paikkakunnalle enemmän kuin muita matkailun toimintamuotoja harjoitettaessa. Maaseutumatkailusta onkin apua muuttotappioalueiden palveluiden säilyttämisessä ja uusien työpaikkojen luomisessa. Matkailusta saatavat tulot voivat vaikuttaa merkittävästi talouden kehitykseen paikallisesti. Maaseutumatkailulla on myöskin vaikutusta alueen paikallisväestön identiteetin ja oman kulttuurin vahvistumiseen. (Lassila 2004 8 - 9 ; Hemmi 2005 b 196.: Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005.)

Maaseutumatkailun voidaan todeta noudattavan kestävän matkailukehityksen toimintatapoja. Hyvin usein toiminta on niin pienimuotoista ettei siitä aiheudu haittavaikutuksia ympäristölle.

Haja-asutusalueiden yrityksillä on jossain määrin erilaiset vaikutusmahdollisuudet ympäristökuormituksen ja sen vaikutuksien vähentämiseen kuin taajama-alueilla toimivilla yrityksillä. Haja-asutusalueen yleisempänä ongelmana on kunnallisen vesi ja viemäriverkon puuttuminen. Hyviä puolia sijainnissa on mahdollisuus käyttää luonnonläheisiä rakennusmateriaaleja sekä uusia kokeilevia ratkaisuja edullisemmin kuin taajama-alueilla. Lähiympäristössä tuotettujen tuotteiden käyttäminen edistää myöskin omalta osaltaan ympäristön hyvinvointia ja vähentää yrityksen ympäristövaikutuksia ja kustannuksia. (Hemmi 2005 a 170 - 171.: Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005.)

Maaseutumatkailun palvelut muodostuvat viidestä tuotekokonaisuudesta: mökkien vuokrauksesta, aamiaismajoituksesta, maatilalomista, kylämatkailusta ja lomakylistä. Kylämatkailulla tarkoitetaan suunnitelmallista palveluntarjoajien verkottumista kylän sisällä sekä kylien verkottumista valtakunnallisesti. Majointuspalveluiden tarjoaminen on maaseutumatkailuyritysten tärkein tehtävä. Vuonna 2002 tehdyssä Maaseutumatkailun teemaryhmän teettämässä kyselyssä 90% vastanneista yrityksistä tarjosi majoituspalveluita asiakkailleen. (Maaseutumatkailu toimialaraportti 2005.)

3.3 Menestystekijöitä ja ongelmia

Menestystekijät ja ongelmat ovat pääosin samoja kuin matkailussa yleensäkin, muutamia erityispiirteitä lukuun ottamatta. Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja turvaaminen on tärkeä tavoite Euroopan Unionin alue- ja maatalouspolitiikassa.

Investointi- ja hankerahoituksen kautta EU tukee maaseudun kehittämistä. Luonnon rauha ja tekniikan tehokas hyödyntäminen markkinoinnissa ovat menestystekijöitä maaseutumatkailussa. (Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005.)

Yritykset ovat alkaneet tehdä yhteistyötä yhteisten markkinointihankkeiden muodossa. Oma suoramarkkinointia voidaan käyttää silloin, kun yrityksen sijainti on suotuisa ja tuote on tunnettu. Hyvä vaihtoehto markkinoissa on myöskin yhteismarkkinointi alueen muiden yritysten kanssa. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuonna 1995 aloittama järjestelmällinen maaseutumatkailun kehittämistyö on ollut tärkeässä roolissa koko maaseutumatkailutoiminnan kehittämässä. Toiminnan myötä on saatu aikaan valtakunnallista suunnittelua sekä toimialan seurattavuutta on parannettu erilaisten tunnuslukujen avulla. Vuorovaikutusta yrittäjien ja muiden sidosryhmien välillä on kehitetty. Yritysten erikoistuminen ja verkostoituminen sekä tuotteiden laadun ylläpitäminen ovat merkittäviä seikkoja yrityksen menestymisen kannalta. Perheyrittysten joustava toimintamalli luo mahdollisuuksia yksilöidä palvelut ja tuotteet asiakkaiden toiveiden mukaisiksi. Yksilöllisyys onkin keino ja mahdollisuus erottua muusta tarjonnasta. Ympäristöasioiden merkitys korostuu entisestään tulevaisuudessa. Luomutuotanto ja kestävä kehitys periaatteita noudattaen tuotetut palvelut ovat tärkeitä asioita yrityksen tulevaisuuden kannalta. (Maaseutumatkailu toimialaraportti 2005.)

Yrityksen pieni koko ja osittain myöskin epäammattimainen ote yrittämiseen voivat olla ongelmia. Toiminnan ollessa hyvin pienimuotoista yrittämiseen panostaminen voi olla vähäistä. Puute näkyy sekä oman tuotteen laadussa että koko toimialan

imagossa. Ammattitaidon puute saattaa näkyä myös yrityksen tavassa hinnoilla tuotteensa. Tuotteiden ja palveluiden myynti alle markkinahintojen haittaa muiden yrittäjien toimintaa alalla sekä antaa epäsuotuisia mielikuvia toimialasta. Yrittäjien välistä yhteistyötä kannattaa parantaa ja monipuolistaa edelleen. Pienet yritykset voivat yhteistyötä tekemällä tarjota palveluitaan laajallekin asiakaskunnalle. Palveluiden katoaminen maaseudulta luo merkittävän uhan toiminnan harjoittamiselle. Maaseutumatkailuyritysten asiakkaat tarvitsevat samoja palveluita kuin vakituiset asukkaatkin. Joissakin sinänsä hyvissä ja tavoitteellisissakin maaseudun kehittämishankkeissa on ollut vaikeuksia saada yrittäjiä sitoutumaan mukaan hankkeeseen, koska hanke on kehitetty ilman yrittäjien näkemyksiä. Myöskin aina hankkeelle asetetut tavoitteet eivät ole olleet selviä mukana olleille maaseutumatkailuyrittäjille. (Maaseutumatkailu toimialaraportti 2005.)

3.4 Toiminnan kehittäminen

Maaseutumatkailua on monipuolistettu useiden hankkeiden avulla. Maakuntien parhaat, johon kuuluu mm. elintarvikkeita ja palveluita. Maakuntien parhaat laatuluokituksen pohjana on ISO 9001- standardi. Tarkoituksena on parantaa entisestään asiakkaan, kotimaisuuden, ympäristön ja siisteyden huomioon ottamista. Yrityksen yleiset vaatimukset hyväksymisen saavuttamiseksi ovat seuraavat: hyväksytyllä yrityksellä tulee olla toimiva laatujärjestelmä, joka arvioidaan joka kolmas vuosi. Tuotteiden tulee täyttää korkean kotimaisuusasteen vaatimus. Vähintään 80% tuotteen omakustannusarvosta sisältäen työn ja raaka-aineet tulee olla kotimaisia. Palveluyritysten aterioissa pääraaka-aineiden tulee olla 100% :sti kotimaisia. Ennen yrityksen hyväksymistä asiantuntijaraati hyväksyy kyseisen

tuotteen tai palvelun. Yrityksen toiminnan tulee olla ammattimaista niin tuotantotavan kuin tuotannon määränkin suhteen. (Maakuntien parhaat 2006.)

Makujen maakunnat - hankkeessa sitoudutaan käyttämään perinneruokia ja täyttämään korkeat laatuvaatimukset. Laatu-apajat - listaus sisältää Kalamiesten Keskusliiton luokittelemat kalastusalueet. Vaellusreitit on Metsäntutkimuslaitos Metlan ja Suomen Ladun yhteishanke, jonka avulla on kehitetty vaellusreittejä Suomessa. Ympäristövastuullinen Maaseutumatkailuyritys-hankkeessa on kehitetty ja parannettu yritysten ympäristövastuullisuutta. Hanke on toteutettu yhteistyössä Matkailun osaamiskeskuksen, Maaseutukeskusten Liiton ja alueellisten maaseutukeskusten kanssa. (Borg ym. 2002 66-67.)

Maaseutumatkailukohteita varten on kehitetty tekninen laatuluokitus MALO. Luokituksen tunnuksena on vihreä koivunlehtiavain. Laatuluokitus sisältää mökkejä, B & B majoitustiloja ja maatilamajoitustiloja. Majoitustilojen luokitus aloitettiin vuonna 1993. Luokituksen tarkoituksena on helpottaa ja yhtenäistää majoituksen laadun arviointia. Laatuluokitus lisää myöskin asiakkaiden luottamusta ja toimii samalla osana kuluttajansuojaa. Majoitustilat luokitellaan viiteen luokkaan. Varsinainen laatuluokituksen lisäksi arvioidaan yrityksen yleisvaikutelmaa, ympäristön viihtyisyyttä, rakennusten kuntoa ja sisustuksen tasoa. Laatuluokitusta voidaan käyttää apuna majoitustiloja suunniteltaessa. Näin saadaan tietyille asiakasryhmälle soveltuvat tilat kehitettyä jo rakennusvaiheessa. Luokiteltu matkailukohde saa oikeuden käyttää tunnuksella varustettua kilpeä sekä saa kehystetyn todistuksen luokituksesta. Yrityksen on mahdollista käyttää tunnusta omissa

painotuotteissaan. Luokituksen toimeenpanosta ja toteutuksesta vastaa Maaseutukeskusten Liitto Ry. (Matkailuluokitus 2006.)

Suomen asema ei ole heikentynyt kansainvälisillä markkinoilla. Suomalaisten ja ulkomaalaisten matkailijoiden mielenkiinnon odotetaan edelleen kasvavan. Positiivisesta kehityksestä hyötyy myöskin maaseutumatkailu. Joustava, mukautuva pieni yritys pystyy osaamistaan kehittämällä ja yhteistyötä tekemällä tarjoamaan tuotteita ja palveluita vaativallekin kuluttajalle. Matkailua kehitetään monella taholla niin maakuntien kehitysohjelmissa kuin Euroopan Unionin tasolla. Nyt tarjolla olevista kehitysresursseista tuleekin ottaa kaikki mahdollinen saatavissa oleva hyöty irti. Lisääntynyt kilpailu maaseutumatkailuyritysten kesken pakottaa yritykset erikoistumaan ja kehittämään tuotteitaan ja palveluitaan jatkuvasti. Laatu helpottaa markkinoille pääsyä ja tuo yritykselle varmuutta toimia. Asiakkaan näkökulmasta laadun ennustettavuus helpottuu laatujärjestelmien käytön myötä. (Maaseutumatkailu toimialaraportti 2005.)

Matkailun kehittämiseksi tapahtuvasta hanketyön ja julkisen rahoituksen tehokkuudesta on tehty tutkimusta. Hanketyön tuloksellisuutta tutkittiin syksyllä 2004 Tampereen yliopiston toteuttamassa tutkimuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella vuosina 2000-2003 toteutettuja hankkeita. Kyseisenä ajankohtana toteutettiin 3555 kappaletta kokonaan tai osittain julkisella tuella rahoitettua matkailun edistämishanketta. Kansallisia hankkeita oli 445 ja EU:n osarahoitteisia 3110 kpl. Kokonaisrahoituksesta julkisen tuen osuus oli 260,7 miljoonaa Euroa. Hanketuesta kohdentui 44 % matkailupalvelutarjonnan kehittämiseen, 35 % operatiiviseen toimintaan ja 21 % kohdentui yritystukiin. EU:n osarahoitteisista matkailuhankkeissa julkisen tuen määrä oli 211,7 milj. €.

Ajanjaksolla 2000-2003 toteutettiin 14 % vähemmän EU:n osarahoitteisia matkailuhankkeita kuin jaksolla 1995-1999. Tutkimuksessa haastateltiin kahdenkymmenen kunnan edustajia. Kehittämistyön onnistumiseen vaikuttivat merkittävästi vastaajien mielestä yhteinen mielipide hankkeen suuntaviivoista, sitoutuminen asetettuihin tavoitteisiin, hankkeen monipuolisuus sekä erilaisten rahoitusinstrumenttien käyttö. Maakunnittain arvioituna, hankkeiden arvioitiin vaikuttaneen positiivisesti alueen työllisyyteen. Onnistumisen kannalta tärkeimpinä asioina pidettiin mahdollisuutta kohdentaa valittuun kohteeseen monia rahoitusinstrumentteja sekä yhteistyön tekemistä eri tahojen välillä. Tämä mahdollistaa rajallisten taloudellisten resurssien mahdollisimman tehokkaan käytön. Julkisen rahoituksen tulee tukea kannattavan kasvun, kilpailukyvyyn, ammattitaidon ja uudistusten kehittämistä. Hanketoiminnalle suositellaan kolmea tärkeää painopistealuetta; matkailukeskusten kehittämistä, profiilitapahtumien/ kohteiden lisäämistä ja yhteistyön kehittämistä eri tahojen välillä. (Hanketoiminta 2006.)

Valtioneuvoston periaatepäätös “Suomen matkailupoliittiset linjaukset” määrittelee Suomen matkailun laadulliset ja määrälliset tavoitteet vuoteen 2010 mennessä. Kauppa ja Teollisuusministeriön johdolla tarkistetaan tavoitteiden ja linjausten toteutuminen vuosittain. Julkisen sektorin tärkeimmät kehittämiskohteet ovat yhteistyön lisääminen maantieteellisesti ja hallinnollisesti, julkisten tukien vaikuttavuuden lisääminen, panostaminen tutkimukseen ja koulutukseen, matkailupalveluiden sähköisien jakelukanavien ja saatavuuden parantaminen sekä laadun ja kestävä kehityksen mukaisen toiminnan edistäminen. Matkailupolitiikan keskeisenä tavoitteena on kysyntälähtöinen, tuottava ja kannattava elinkeino, joka on kilpailukykyinen niin kotimaisilla kuin kansainvälisilläkin markkinoilla. Matkailun kehittämiseen

vaikuttavat elinkeinopoliittisten toimien lisäksi alue-, työvoima-, liikenne-, koulutus-, tutkimus-, kulttuuri-, ympäristö ja maaseutupoliittiset tavoitteet. Suomen matkailun määrälliset tavoitteet vuoteen 2010 mennessä ovat seuraavat:

15 miljoonaa rekisteröityä yöpymisvuorokautta, vuonna 2000 oli yhteensä 11,9 miljoonaa rekisteröityä vuorokautta. Kotimaan matkailutulon kasvattaminen 5,89 miljardiin, 1998 kotimaan matkailutulo oli 4,71 miljardia euroa. Valuuttatulon määrän lisääminen 2,52 miljardiin, vuonna 2000 valuuttatulo oli puolitoista miljardia ilman matkalipputuloja. Matkailun työllistävyyttä on myöskin tarkoitus parantaa ja tavoitteeksi on asetettu 148.000 kappaletta työpaikkoja. Vuonna 1998 oli matkailualalla 98.000 ympärivuotista kokopäiväistä työpaikkaa. (Kauppa ja teollisuusministeriö 2006 a.)

Matkailustrategian päämääränä on kehittää ympärivuotista matkailua ja siihen liittyvää ammattitaitoa. Matkailu työllistää runsaasti. Alueellisesti matkailun merkitys on suuri alueen kehitykselle, esimerkiksi Lapissa. Strategia pyrkii turvaamaan Suomen matkailullisia vahvuuksia ja kehittämään niitä. Keskeisiä arvoja strategiassa ovat tuottava ja kannattava toiminta, kestävä matkailu, turvallisuus, suomalaisuus ja lupauksen pitäminen. Matkailustrategian tueksi on myös laadittu Matkailun toimenpideohjelma vuosille 2007-2013. Kasvu matkailutoimintaan haetaan ulkomailta. Vuoteen 2013 saakka ulkomaisten rekisteröityjen majoitusvuorokausien odotetaan kasvavan vuosittain noin viisi prosenttia. Suomalaisten rekisteröityjen majoitusvuorokausien määrän odotetaan kasvavan noin kolmen prosentin vuosivauhtia. Saavutettavuus Suomeen ja Suomen sisällä on kilpailun perusedellytys. Korkealaatuiset ja helposti ostettavat matkailutuotteet ovat tärkeitä kehittämistyössä. Korkean laadun lisäksi tuotteiden tulee olla suomalaisen luontoon ja kulttuuriin perustuvia.

Strategisten päämäärien saavuttamiseksi on tärkeää lisätä Suomen tunnettavuutta, parantaa palveluketjun toimintaa tuotekehityksestä jälkimarkkinointiin sekä vahvistaa saavutettavuutta ja yleistä ammattitaitoa toimialalla. Strategian toteutuminen edellyttää myös kaikkien matkailutoimijoiden eli keskushallinnon ministeriöiden sitoutumista toimenpiteisiin. Toimenpiteiden toteuttamiseen tarvitaan sekä julkista että yksityistä rahoitusta. Strategian toteutumista seurataan vuosittain ja päivityksiä tehdään tarvittaessa kolmen vuoden välein.

(Kauppa ja teollisuusministeriö 2006 b.)

3.5 Maaseutumatkailun teemaryhmä

Maaseutumatkailun teemaryhmän yksi tärkeimmistä tehtävistä on lisätä suunnitelmallisuutta matkailun kehittämiseen. Tarvittaessa teemaryhmä käynnistää hankkeita toiminnan kehittämiseksi. Rooli tiedonvälittäjänä paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen kehittämistyön eri tahojen välillä on myöskin tärkeä osa ryhmän toimintaa. Maaseutumatkailun toimintaedellytysten kehittäminen vaatii laajaa ja monipuolista yhteistyötä kaikkien alalla olevien toimijoiden kesken. Markkinoinnin keskittäminen ja yhteistyön tekeminen on välttämätöntä alalla toimivien pienten yritysten kesken. Teemaryhmä pyrkii mahdollisuuksien mukaan kannustamaan eri tahoja yhteistyön tekemiseen. (Maaseutumatkailun teemaryhmä 2006.)

Pitkäaikaisia tuloksia toiminnan kehittämisessä on vaikea saavuttaa ilman pysyvää toimijaverkkoa. Matkailualan oppilaitoksia tuetaan ottamaan vastuuta koulutuksesta ja liittämään yrittäjille suunnattu täydennyskoulutus muun alan koulutuksen yhteyteen. Jatkuva tuotekehitys on

maaseutumatkailun kehittämisen edellytys. Kaikkien tahojen tulisikin keskittää huomiota entistä enemmän tuotekehitykseen. Tärkeimmät välineet tiedonvälityksessä ovat internet-sivut sekä tiedotuslehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa. Seminaarien ja erilaisten tilaisuuksien järjestäminen muodostaa osan toiminasta. Kuluvalla toimikaudella teemaryhmä on ollut vastuussa useiden hankkeiden käynnistämisestä ja ohjaamisesta. Toiminnassaan teemaryhmä käyttää apunaan erilaisia työryhmiä ja asiantuntijoita. Nykyisen teemaryhmän toimikausi jatkuu 31.12.2008 saakka. (Maaseutumatkailun teemaryhmä 2006.)

Maaseutumatkailun teemaryhmä on laatinut tavoiteohjelman, jonka avulla kehittämisen tavoitteita on määritelty vuosille 2000-2006. Maaseutumatkailussa on tavoitteena lisätä alan liikevaihtoa, työpaikkojen määrää, parantaa kannattavuutta ja kilpailukykyä. Asetettuja tavoitteita seurataan mm. seuraavilla mittareilla; majoituskapasiteetin käyttöaste, yöpymis- ja kävijämäärät, liikevaihto, yritysten kannattavuus ja työllistävyys henkilötyövuosina. Teemaryhmä on laatinut maaseutumatkailusta SWOT-analyysin. Toimialan vahvuuksiksi määritellään esimerkiksi perhe- ja pienyrittäjyys, paikallinen ja omaehtoinen kehitystyö ja toimialan sisäinen yhteistyö. Heikkouksiksi on mm. listattu markkinoinnin tehottomuus, heikko kannattavuus sekä tuotteiden laatuvaihtelut. Maaseudun rauha, puhdas luonto, perinteet ja viestinnän ja tietotekniikan käyttö koetaan mahdollisuuksiksi. Uhkia toimialalle muodostavat maaseudun kuihtuminen, byrokratia, keskinäinen kilpailu ja ympäristön saastuminen. Perhe - ja pienyrittäjyyteen perustuva räätälöity henkilökohtainen palvelu on toimialan valtti ja siihen kannattaa keskittyä jatkossakin. Paikallinen omaehtoinen kehitystyö parantaa osaltaan paikallista toimintaympäristöä ja luo sitä kautta parempia

toimintaedellytyksiä toimialalle. Maaseutumatkailun teemaryhmä toteaa, että toimialan vahvuuksia kannattaa kehittää ja vahvistaa entisestään. Vallitsevia heikkouksia tulee pyrkiä poistamaan aktiivisesti. Yhteistyötä tekemällä kehitetään markkinointia tehokkaammaksi ja pitkäjänteisemmäksi. (Kehitysohjelma 2006.)

Tuotekehitykseen ja laadun tarkkailuun tulee investoida riittävästi, koska laadukkaat ja ajanmukaiset tuotteet ovat ehto toimialan kehitykselle. Maaseudun rauha ja puhdas luonto antavat runsaasti toimintamahdollisuuksia. Näitä mahdollisuuksia hyödynnettäessä tulee huomioida ettei matkailutoiminta kuormita liikaa ympäristöä ja täten pilaa toimintaedellytyksiä. Oikeanlainen tekniikan hyödyntäminen helpottaa tiedonhankintaa ja antaa mahdollisuuksia mm. tehokkaiden varausjärjestelmien kehittämiseen. Maaseudun palveluiden vähentyessä ei maaseutumatkailullakaan ole mahdollisuuksia kehittyä. Keskinäinen kilpailu on haitannut tervettä kehitystä alalla. Yhteistyön kehittämiseen tulee panostaa kilpailun sijaan. Suomalaisen yhteiskunnan harjoittama byrokratia suosii suuria toimijoita pienten kustannuksella. Pienten yritysten on hankala vaikuttaa mm. lupakäytäntöjen yksinkertaistamiseen. Kilpailun koveneminen entisestään pakottaa yritykset paneutumaan tuotekehitykseen. On tärkeää erottaa joukosta tullakseen huomatuksi. (Kehitysohjelma 2006.)

4 MATKAILUTOIMINTA LAPISSA

4.1 Lappi 2020 - maakuntasuunnitelma

Maakuntasuunnitelman tarkoituksena on määritellä maakunnan tavoitteellista kehitystä pidemmälle aikavälille. Lapin

maakuntasuunnitelman kausi on noin 20 vuotta. Suunnitelmassa on käsitelty elinkeinojen ja palveluiden kehittämistä sekä alueiden käytön periaatteita. Palvelualan yrityksiä on Lapissa suhteellisesti enemmän kuin muualla maassa. Valtaosa yrityksistä on pk-sektorin yrityksiä. Alueen yritykset ovat riippuvaisia matkailusta. Kotimaan matkailu on edelleen tärkeässä roolissa, mutta kasvua haetaan kansainvälisestä matkailusta. Vuosituhannen vaihteessa kansainvälinen matkailu kasvoi noin neljän prosentin vuosivauhtia. Saavutettavuus ja yhteyksien toimivuus ovat merkittäviä seikkoja matkailua kehitettäessä. Pitkäaikainen voimakas matkailukeskusten kehittäminen on nostanut niiden palvelutason vastaamaan ainakin osittain kuntakeskusten palvelutasoa.
(Maakuntasuunnitelma 2006; Tiivistelmä 2006.)

Lappi luottaa matkailun voimakkaaseen kasvuun tulevaisuudessakin. Uusia työpaikkoja uskotaan syntyvän maakuntasuunnitelmakautena tuhansia. Tiivistetysti Lapin matkailun kehittämisen tavoitteet ovat seuraavat: kansainvälistyminen, matkailijavirtojen kasvattaminen, kannattavuuden parantaminen, käyttöasteen nostaminen, ympärivuotisen kysynnän luominen, saatavuuden turvaaminen ja uusien työpaikkojen luominen. Keskittyminen luonto- ja elämyspalveluiden tuottajaksi on luonnut Rovaniemelle Elämysteollisuuden osaamiskeskuksen. Keskuksen tavoitteena on yhdistää matkailun, uuden median, designin ja viihdeteollisuuden ammattitaito sekä luoda uusia yrityksiä ja työpaikkoja. (Maakuntasuunnitelma 2006; Tiivistelmä 2006.)

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO tarjoaa palveluitaan yrityksille tuotekehityksen eri vaiheissa. Tuotteiden elämyksellisyyttä kartoitetaan sekä pyritään kehittämään uusia

elämyksellisiä tuotteita. Tuotekehityspalvelut on suunniteltu toisiaan täydentäviksi, joten yrityksen on mahdollista luoda jatkuva tuotekehitysprosessi. Tuotekehityspalveluita ovat ideakilpailu, tutkimus- ja projektipankki, tuotetestaus, työpajaseminaari, koulutuspaketit, tuotekehityspajatoiminta ja siemenrahoitus. Tutkimus- ja projektipankki on suunnattu yrittäjille, hanketoimijoille, korkeakouluopiskelijoille ja tutkijoille. (Elämystuotanto 2006.)

Tarkoituksena on tarjota opiskelijoille tarpeellisia tutkimus- ja projektiaiheita, joista on hyötyä myös elinkeinoelämälle ja julkiselle sektorille. Siemenrahoituksessa Leo tukee yhteistyössä Lapin Liiton kanssa elämystuotantohankkeiden hankevalmistelua. Hankekriteerien avulla on tarkoitus nostaa hankkeiden laadullista tasoa. Hankkeissa painotetaan neljää osa- aluetta: elämyksen sisältöarvoa, innovatiivisuutta ja toteutettavuutta, toimintamallin monialaisuutta sekä siemenrahoitushankkeissa lisäksi rahoituspanoksen vaikuttavuutta. Siemenrahoitusta on mahdollista hakea Lapin Liitosta. (Elämystuotanto 2006.)

4.2 Lapin maaseutustrategia 2007-2013

Euroopan Unionin seuraava rahastokausi alkaa vuonna 2007. Uuden kauden myötä on myös laadittu Lapin Maaseutustrategia 2007-2013. Maa ja Metsätalousministeriö on ohjeistanut TE-keskukset koordinoimaan alueellisten maaseutustrategioiden laadinnan. Lapin Maaseutustrategia perustuu marraskuussa 2005 valmistuneeseen Lapin Maaseutuohjelmaan. Lapin asukasluku vuonna 2004 oli 186 443 henkilöä. Edelliseen vuoteen

verrattuna väkiluku oli vähentynyt noin 500 henkilöllä. Maakunnan väestötappio muodostui lähinnä maaseudun asukasluvun pienentymisestä. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Maatalouden rakennemuutos on näkynyt Lapissa pitkällä aikavälillä työpaikkojen voimakkaana vähentymisenä. Vuosittainen vähentyminen on ollut noin viidestä kahdeksaan prosenttiin. Päätoimisesti toimialalla työskenteli 2572 lappilaista vuonna 2003. Aktiivisesti toimivia maatiloja vuonna 2004 oli alle 2000 kpl. Kehityksen jatkuessa samanlaisena vuonna 2010 Lapissa on noin 1800 maatilaa. Maatalous perustuu maidon - ja lihantuotantoon. Saaduista myyntituloista noin 80% tulee maidontuotannosta. Vuoden 2004 lopussa maakunnassa oli 727 maidontuottajaa. Luonnon olosuhteista johtuen Lappi erottuu valtakunnallisesti maatalouden tuotantoprofiilista. Useiden viljelykasvien kasvattaminen on hyvin vähäistä ja osittain myöskin kokonaan mahdotonta. Myöskin siipikarjan ja sianlihan tuotanto on varsin vähäistä Lapissa. Luomutilojen osuus aktiivisesti toimivista tiloista oli 4,3 % vuonna 2003. Valtakunnallinen keskiarvo oli kyseisenä vuonna 6,6 %. Lappilaisen maatalouden kehittämisen kannalta on tärkeää, että alueen erityisolosuhteet tunnustetaan ja vaikeille tuotantoalueille suunniteltuja kehittämistoimenpiteitä jatketaan edelleenkin Euroopan Unionissa. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Viimeisen kymmenen vuoden aikana matkailun kehitys on ollut voimakasta Lapissa. Vuonna 1996 oli 1,4 miljoonaa rekisteröityä yöpymisvuorokautta ja vuonna 2004 rekisteröityjen vuorokausien määrä oli 1,9 miljoonaa kappaletta. Suuri osa kasvusta on tullut ulkomaalaisten matkailijoiden lisääntyneen kiinnostuksen myötä. Ongelman muodostaa edelleenkin sesonkimaisuus eli matkailijoiden epätasainen jakautuminen vuoden aikana. Matkailu on keskittynyt suuriin keskuksiin,

kuten Rovaniemi, Saariselkä, Levi, Ylläs ja Pyhä-Luosto. Vuonna 2003 matkailun liikevaihto oli 236 miljoonaa euroa ja välitön matkailutulo 377 miljoonaa euroa. Matkailutulosta 33 % muodostui majoitus- ja ravitsemustoiminnasta, 28 % vähittäiskaupasta, matkatoimisto- ja ohjelmapalvelutoiminnasta 15 % ja henkilöliikenteestä 12 %. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Lappi on edelleenkin säilyttänyt omaleimaisuutensa. Suuret matkailukeskukset toimivat alueen matkailun kehittäjinä samalla luoden toimintaedellytyksiä myös muille yrityksille. Alkutuotantoyritykset toimivat edelleen merkittävinä työllistäjinä paikallisesti, vaikka niiden määrä on ollut pitkään laskussa. Lappilaisten luonnontuotteiden kehittämisessä on vielä paljon mahdollisuuksia. Alueen saavutettavuus lento- ja junaliikenteen kannalta on ollut hyvä. Yöjunaliikenteen lakkauttaminen Kemijärvellä heikentää saavutettavuutta erityisesti Itä-Lapissa. Liikenteen korvaaminen taajamajuna-liikenteenä helpottaa hieman tilannetta, mutta ei korvaa yöjunan lakkauttamista. Päätieverkon kunto on vielä hyvä, pienempien teiden kunto ja kunnossapito sen sijaan heikkenee. Maaseudun väestön ikääntyminen ja vähentyminen sekä suurten ikäluokkien eläkkeelle jääminen vaikuttavat alueella toimivien yritysten määrään. Tuotteiden jalostusasteen nostaminen luo edellytyksiä lisätä tuotannollista toimintaa alueella. Kuntien ja valtion säästötoimenpiteiden ansiosta haja-asutusalueiden palvelutaso on heikentynyt, mikä on kiihdyttänyt muuttoliikettä taajamiin ja Lapin ulkopuolelle. Tämä on nähtävissä mm. tiestön kunnan heikentymisenä, hitaina tietoliikenneyhteyksinä ja palveluiden keskittymisenä kunta- ja aluekeskuksiin. Kylätoiminta toimii merkittävässä roolissa maaseudun kehittämisessä. Eri tasoilla ja tahoilla tapahtuva kehittämistyö luo maaseudun kehittämisverkon. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Maaseutustrategiassa on laadittu visio, millainen maaseudun tulisi olla ja miten asetettuihin tavoitteisiin päästään. Lapin maaseudulla harjoitetaan monipuolista yritystoimintaa. Kehittyviä toimialoja tuetaan eri rahastojen avulla. Yrittäminen koostuu laadukkaasta alkutuotannosta ja jalostuksesta. Julkisen sektorin, yritysten ja maaseudun yhdistysten yhteistyön ansiosta syntyy uudenlaista palvelu- ja kulttuurialan yritystoimintaa. Maaseudulla eletään turvallisessa ja viihtyisässä ympäristössä. Lähiympäristön kehittäminen luo yhteistoimintaa maaseudun asukkaiden välille. Asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi toimintaedellytyksiä tulee kehittää ja elinkeinorakennetta monipuolistaa. Aluetalouden liikevaihdon kasvattaminen tuo yleistä hyvinvointia. Peruselinkeinojen jatkuvuuden ja kannattavuuden turvaaminen on tärkeää. Väestön maaltamuuttoa tulee pystyä vähentämään, jotta maaseudun elinvoimaisuus voitaisiin säilyttää. Maaseudulle pitäisi saada lisää nuorta väestöä, jotta alueen kehittäminen olisi mahdollista turvata. Maaseudun kehittämiseen tulee tulevaisuudessakin ohjata riittävästi varoja eri rahoittajien tahoilta. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Ohjelma sisältää strategisia tavoitteita, joista tärkeimpiä ovat maaseudun monialaisuuden edistäminen sekä palvelukokonaisuuksien kehittäminen entistä asiakaslähtöisemmiksi. Maaseudun asumisviihtyvyyden ja perusrakenteiden parantaminen yhteistyötä lisäämällä on myöskin huomioitu suunnitelmassa. Lapin maaseudun asemaa tulee vahvistaa niin omassa kansallisessa kuin Euroopan Unioninkin maaseutupolitiikassa. Kannattava yritystoiminta on välttämätöntä maaseudun elinvoimaisuuden kannalta. Monialaisen maaseutuyrittäjyyden kehittäminen on perusajatuksena kehittämistoiminnassa. Yhteistyön ja

verkostoitumisen avulla voidaan merkittävästi edistää tunnettavuutta. Hyvä esimerkki tästä on matkailukeskusten ja maaseudun välisen yhteistyön lisääntyminen. Monialainen maaseutuyrittäjäyys asettaa vaatimuksia liiketoiminta-osaamiselle. Koulutuksen tulee vastata näihin elinkeinoelämän vaatimukseen kehittämällä tarjontaa kysyntää vastaavaksi. Asiakaslähtöisyys vaatii tarpeiden ja tarjonnan kartoittamista ja kohdentamista oikeille asiakasryhmille. Maaseudun pitäminen kiinnostavana asuinpaikkana vaatii mm. liikenneyhteyksien ja kunnallistekniikan kunnossapitoa ja kehittämistä. Tehokkaat ja kattavat laajakaistapalvelut mahdollistavat verkkopalvelut ja entistä paremmat toimintaedellytykset yrityksille. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Ohjelmakauden 2007-2013 kehittämistoimenpiteet jakautuvat kolmeen linjaan ja yhteen Leader-toimintatapaan. Linja yhden toimenpiteet kohdistuvat alkutuotantoon ja alkutuotannon tuotteiden ensiasteen jalostukseen ja näiden yrittäjien koulutukseen. Linja kahden tarkoituksena on turvata maatalouden toimintaedellytykset luonnonhaitta ja ympäristötukea ohjaamalla niihin oikeutetuille tiloille. Linja kolme suuntautuu maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamiseen yritystukien ja kehittämishankkeiden avulla. Linja neljä rahoittaa Leader- toimintaryhmien hallinnointia ja verkostoitumista. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Lapin matkailun kehittäjinä toimivat matkailukeskukset. Yhteistyötä kehittämällä keskusten ja ympäröivän maaseudun välillä savutetaan monia etuja. Esimerkiksi tiedonkulkua kehittämällä pystytään kartoittamaan yhteisiä asiakkaita ja turvaamaan paikallisten tuotteiden saatavuus. On myöskin mahdollista hankkia uusia asiakasryhmiä ja tarjota entisille

asiakkaille uusia tuotteita. Koulutuksen avulla parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä. Koulutus voi sisältää esimerkiksi kisälli- tai mestaritutkinnon, joka on osoitus kyseinen henkilön ammattitaidosta. Saamelaiskulttuuria tunnetuksi tuomalla parannetaan saamelaisten toimeentulomahdollisuuksia ja samalla annetaan yleisölle mahdollisuus tutustua tähän ainutlaatuiseen kulttuuriin ja sen tapoihin. Kylämatkailua on mahdollista kehittää tarjoamalla matkailukeskusten asiakkaille kylämatkailupäiviä tai esimerkiksi peti-, poro- tai puuropaketteja eli majoitus, ohjelmapalvelu ja ruokailupaketteja. Paikallinen kulttuuri on kylien voimavara ja sitä kannattaa käyttää toiminnan kehittämisessä. Ympäristön ja maankäytön suunnittelussa kannattaa huomioida matkailulliset näkökohdat. Erikoisryhmille suunnattu hyvinvointimatkailu voisi toimia matkailusezonkien tasaajana. Hyvinvointi ja terveystmatkailu voidaan ymmärtää laajasti sisältäen mm. kansanperinteitä, mystiikkaa ja lappilaista lähiruokaa puhtaasta luonnosta. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Asukkaiden perusturva on riippuvainen palvelutarjonnasta. Kirkonkyläliien lisäksi matkailukeskukset on merkittäviä palvelukeskittymiä. Tavoitteena on kehittää uudenlaisia yhteistyömuotoja palveluiden toteuttamiseen. Hyvinvointipalvelut tarjoavat myös vakituisille ja kausiasukkaille palveluita samalla parantaen terveydenhoitopalveluiden tasoa. Matkailun ja terveydenhuollon yhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia erityisesti kehittää palveluita kuntoutuksen ja ennalta ehkäisevän terveydenhoidon alueilla. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

Kylätoiminnan tavoitteena on ylläpitää maaseudun elinvoimaisuus ja turvata alueen kehittäminen. Laatomalla Kyläsuunnitelma kartoitetaan paikallista osaamista ja palveluita.

Yhteistyön ja verkostoitumisen avulla kehitetään palveluita ja aluetta sekä samalla lisätään yhteisöllisyyttä. Lapin kyläasiainneuvottelukunta on merkittävässä roolissa kehittämistyössä yhdessä yhdistysten kanssa. Työn tulee tapahtua kylän omia tavoitteiden ja osaamisen mukaisesti. Tehdyt kyläsuunnitelmat tulee ottaa huomioon aina maakuntatason suunnittelua tehtäessä. Nuorten roolia ei tule väheksyä kylän kehittämisessä vaan ottaa heidän mielipiteensä huomioon. (Lapin maaseutustrategia 2006.)

5 CASE: KOIVIKON MAATILA

5.1 Kolarin kunnan esittely

Kolari on Länsi-Lapissa sijaitseva noin 4000 asukkaan kunta jonka monipuoliset palvelut ovat niin vakituisten kuin vierailijoidenkin käytössä. Kolari tunnetaan kehittyvänä matkailupitäjänä, jonka matkailukeskus Ylläs tarjoaa korkeatasoisia palveluja kaikkina vuodenaikoina. Ylläs on tunnettu talviurheilun lisäksi kulttuuritapahtumistaan. Esimerkkinä näistä voidaan mainita jazz-blues festivaali ja kesäisin pidettävä Ylläs-Soikoon, ne houkuttelevat paljon kulttuurin ystäviä Ylläkselle.

Kolari sijaitsee Tornionjokilaaksossa keskellä vilkasta rajaseutua. Kolariin on mahdollista matkustaa lentäen tai junalla. Helsingistä Kittilän lentokentälle matkustaa hieman yli tunnissa. Jatko yhteydet Suomen pohjoisimmalta rautatieasemalta Kolarista ovat monipuoliset ja tarjoavat mahdollisuuden liikkumiseen myös ilman autoa matkustaville. Ruotsin Pajalassa 40 kilometrin päässä on myöskin lentokenttä, joka omalta osaltaan parantaa Kolarin saavutettavuutta.

KUVIO 1. Kolarin sijainti kartalla

Kuviossa yksi olevasta kartasta käy ilmi Kolarin kunnan sijainti.

lähde: (www.kolari.fi)

5.1.1 Kolarin kylien ohjelmapalveluiden kehittämishanke

Kehittämishanketta rahoitettiin kahden rahoittajan tukemana. Maaseuturahaston ja EMOTR:in tuella rahoitettiin hankkeen hallinto yms. kulut, työvoimaosaston ESR:n rahoituksella kustannettiin kehitystyöhön liittyvä työvoima- ja asiantuntijakoulutus. Ohjelmapalveluiden kehittäminen hankkeena käynnistyi 1.6.1998. Toiminta tapahtui kahdella tavalla, käytännön tuotteistamistyönä ja koulutuksen avulla.

EMOTR-hanke

Hankkeen nimi:

Kolarin kylien ohjelmapalveluiden kehittäminen

Kehittämishankkeen numero: 7060

Tavoiteohjelma 6:

Erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittäminen

Projektin toteuttamisaika: 01.03.1998 -30.06.2001

Hankkeen toteuttaja: Kolarin kunta

ESR-hanke

Hankkeen nimi:

Kolarin kylien ohjelmapalveluiden tuotteistamiskoulutus

Projektikoodi: 980294

Tavoiteohjelma:

Erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittäminen

Projektin toteuttamisaika: 15.04.1998- 30.06.2001

Hankkeen toteuttaja: Kolarin kunta

Määrärahat: Kolarin työvoimatoimisto

Määrällisinä tavoitteina hankkeissa oli säilyttää kolmesta neljään työpaikkaa ja luoda uusia kokoaikaisia työpaikkoja neljä tai viisi kappaletta. Osa-aikaisia työpaikkoja oli tavoitteena luoda 10-15 kappaletta. Uusia yrityksiä oli hankkeen puitteissa tarkoitus perustaa kahdesta viiteen ja uusia tuotteita kehittää kahdeksasta kymmeneen kappaletta. Laadullisina tavoitteina oli parantaa ohjelmapalveluiden tuotteistamisen edellytyksiä. Kehittämisprosessissa oli tarkoitus huomioida niin kotimaiset kuin ulkomaalaisetkin matkailijat. Matkailutoiminnan

ympäristöystävällisyyteen kiinnitettiin huomiota. Toimintaa tuli harjoittaa perinteisiä kulttuurimaisemia suojellen ja kehittäen. Ammattitaidon lisäksi projekteissa kiinnitettiin erityishuomiota matkailupalveluiden tarjoajien välisen yhteistyön kehittämiseen. Taloudellisten asioiden lisäksi huomiota kiinnitettiin sosiaalisiin kulttuuritekijöihin. Matkailusezonkia laajentamalla tasoitetaan kausivaihteluita ja samalla kasvatetaan kylämatkailun suosiota. (Kehittämishankkeiden loppuraportti 2001.)

Kohderyhmänä hankkeessa olivat Kolarin kylät, niiden asukkaat, työttömät, alkutuottajat ja yrittäjät. Mukaan hankkeeseen lähti kaikkiaan kymmenen kylää, toiminta tapahtui lähinnä kyläyhdistysten ja osuuskuntien kautta. Hankkeeseen osallistui myös kolme maatilaa sekä poro- ratsutila. Työtä tukemassa oli kolme matkailualueen yritystä.

Koulutustilaisuuksia pidettiin useamman päivän jaksoissa. Koulutuksiin osallistui 40 henkilöä. Ryhmä tai yksilökohtaista konsultointia järjestettiin 80 päivää. Työvoimakoulutusta hankkeen puitteissa järjestettiin 175 päivänä, siihen osallistui 47 henkilöä. (Kehittämishankkeiden loppuraportti 2001.)

Tuotteistamisprosessissa ensin kartoitettiin ja valittiin kehitettävät ideat. Toimijat aloittivat maksimissaan kolmen valitsemansa idean kehittämisen. Kehitystyön jälkeen tuotteille suoritettiin koemarkkinointi. Tämä tapahtui siten, että joukko matkailun asiantuntijoita arvioi tuotekuvaukset ja antoi niistä palautetta. Koemarkkinoinnin jälkeen oli vuorossa käytännön testaus. Valittu koeryhmä testasi tuotteet ja arvioi ne sen jälkeen. Hankkeen vetäjä tai joku ryhmän jäsen oli mukana testauksissa. Palautekeskustelun perusteella tehtiin tarvittavia muutoksia tuotteeseen. Myyntiin tuotteet lähtivät vasta useamman testauksen jälkeen. (Kehittämishankkeiden loppuraportti 2001.)

Hankkeen aikana opittiin tuotteistamisprosessin kulku. Nyt yksityisellä toimijalla on valmiudet kehittää omasta ideastaan tuote. Matkailutuotteita syntyi sekä kesä- että talvikaudelle. Myös kansainväliset matkailijat otettiin huomioon tuotteistamisprosessissa. Markkinoinnin kalleus oli muodostua monelle yrittäjälle ongelmaksi. Avuksi otettiin yhteismarkkinointi. Kylien välinen yhteistyö lisääntyi hankkeen puitteissa ja ajatuksia vaihdettiin monipuolisesti. (Kehittämishankkeiden loppuraportti 2001.)

Hanke auttoi vähintään neljän työpaikan säilyttämisessä, uusia kokoaikaisia työpaikkoja syntyi kolme. Hankkeen aikana 12 henkilöä työskenteli osa-aikaisesti. Uusia yrityksiä perustettiin kolme. Liiketoimintasuunnitelmia ei syntynyt hankkeen puitteissa yhtään, erilaisia yhteistyömuotoja sen sijaan kehitettiin useita. (Kehittämishankkeiden loppuraportti 2001.)

5.1.2 Kylämatkailu

Matkailijoita houkutellessaan kylään esimerkiksi maiseman, sijainnin tai tietyn kohteen avulla. Tuote muodostuu kylästä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Kurtakon kylän sijainti Euroopan suurimman yhtenäisen suoalueen vieressä on tarjonnut mahdollisuuden tehdä kylää tunnetuksi suoluonnon elämysten kautta. Kylämatkailussa perinteet ja kylän oma ainutlaatuinen imago ovat tärkeässä asemassa. Jokaisen kyläläisen omat asenteet ja arvot vaikuttavat matkailutuotteen onnistumiseen. Kylämatkailukohteiden tyypillinen asiakas on omatoiminen luontoaktiviteettien harrastaja. Suomalaisen suoluonnon monipuolisuutta on osattu hyödyntää jo vuosisatojen ajan. Nykyisin suosta etsitään uutta voimaa maaseutumatkailun kehittämiseen. Suomalaisen matkailun on oltava

ympäristön vaatimukset huomioivaa, koska soiden luonto on herkkää. Kolmella alueella Suomessa suomatkailu on kehittynyt voimakkaasti viime vuosien aikana. Näitä ovat Etelä-Pohjanmaa, Leivonmäen kunta Keski-Suomessa ja Kolarin kunta Lapissa. (Borg ym. 66-67.; Boxberg, Komppula 17- 18.; Maaseutumatkailulehti 2006.)

Keväällä 2000 Kurtakon kylä hyväksyttiin Lapin yliopiston ohjaamaan Recite II oppivat kylät - ohjelmaan. Projektissa on mukana Kurtakon kylän lisäksi muutamia muita lappilaisia kyliä sekä kylät Italiasta ja Portugalista. Ohjelman yhtenä tärkeänä tavoitteena on ollut Teuravuoman Telatie-reitistön rakentaminen ja alueen kehittäminen. Telatien alkuhistoria on peräisin 1800-luvun loppupuolelta, jolloin Kurtakon ja Venejärven kylien välille rakennettiin pitkospuureitti. Reittiä korjattiin vuosina 1926-1927 ja käytössä se oli aina 1960-luvulle asti. Telatiestä oli apua metsästys- ja marjastusreissuilla, mutta ehkäpä suurin merkitys sillä on ollut heinän korjaamisessa jokivarsien ja järvenrantojen niityiltä. Alueella on vielä jäljellä vanhoja hirsilatoja muistona tästä ajasta. Saatujen varojen turvin kyläläiset aloittivat vanhan reitistön kunnostamisen talvikaudella 1999-2000. Vanhat pitkospuut uusittiin koko reitiltä ja lisäksi rakennettiin uutta reitistöä kahdeksan ja puoli kilometriä Teurajärven kylästä vanhalle alkuperäiselle reitille. Kokonaisuudessaan Telatien reitistön pituus on lähes 20 kilometriä. Koko Telatie valmistui syksyllä 2003. Suur-Teuravuoma on arvokas aapasuoalue, jossa elelee runsas linnusto ja eläimistö. Natura 2000-ohjelma suojelee suoalueen tärkeimpiä luontokohteita. (Borg ym. 66-67.; Boxberg, Komppula 17- 18.; Maaseutumatkailulehti 2006; Telatie 2006.)

5.2 Koivikon maatila

Koivikon maatila on keskikokoinen lappilainen maatila. Maitotilana se on toiminut vuodesta 1972 lähtien. Lypsylehmiä tilalla on noin parikymmentä. Tilalla harjoitetaan hevoskasvatusta, eri-ikäisiä Suomenhevosiä on vajaa kymmenen. Maatila sijaitsee Kurtakon kylässä Kolarin kunnassa. Maaseutumatkailutoiminta tilalla aloitettiin Kolarin kylien ohjelmapalveluiden kehittämishankkeen myötä. Yrityksellä on kaksi omaa tuotetta sekä yhteistyötä Lapin Vaellushevoseet Oy:n kanssa. Ryhmien on mahdollista päästä tutustumaan Koivikon maatilaa tilauksesta. Retkeä toteutetaan kesäkuun alusta toukokuun loppuun. Ryhmille järjestetään myöskin tilauksesta talvisin rekiajelua. Koivikon maatilalla ja Lapin Vaellushevoseet Oy:n yhteinen tuote on Kotakieppi ratsain ja reellä. Retken kesto on kahdesta ja puolesta kolmeen tuntiin. Rekiretkiä toteutetaan lumitilanteen ja kysynnän mukaan.

Koivikon maatilalla on työskennellyt maatalousharjoittelijoita Kittilän ja Pudasjärven maaseutuoppilaitoksista sekä Länsi-Lapin ammatti-instituutista. Ensimmäinen maatalousharjoittelija suoritti harjoittelunsa tilalla vuonna 1981. Suomalaisten harjoittelijoiden lisäksi tilalla on työskennellyt myös venäläisiä opiskelijoita. Tilalla tehtiin vuonna 2000 sukupolvenvaihdos. Nykyinen omistaja suoritti sitä ennen maatilatalouden perustutkinnon kaksivuotisena oppisopimuskoulutuksena ensimmäisessä opiskelijaryhmässä Lapin alueella. Koivikon maatilalla toiminnasta vuosien varrella on julkaistu useita juttuja esimerkiksi Luoteis-Lappi, Pohjolan-Sanomien ja Lapin Kansa -lehdissä.

5.2.1 Tuotteiden esittely

Tämän luvun tarkoituksena on esitellä Koivikon maatilán tarjoamia tuotteita.

Kurkistus maatilán elämään

Toteutusajankohta:

kesäkuun alusta huhtikuun loppuun

Kesto 2,5 tuntia

Retken sisältö: Vieraat toivotetaan tervetulleiksi, jonka jälkeen kerrotaan tilán historia ja kierrätetään vieraita eri kohteissa.

Kierroksella tutustutaan mm. tilán eläimiin ja erilaisiin työkoneisiin sekä lappilaiseen maalaismiljööseen. Jutustelun ja esittelyn lomassa keitetään kahvit ja paistetaan räiskäleitä grillikodassa.

Hinta (2005) 12 € / hlö., opiskelijaryhmät 6 € / hlö.

Ryhmán minimikoko on kymmenen ja maksimi 20 henkilöä

Hinta sisältää: kahvit, räiskäleet,

tutustumisen tilaan oppaan seurassa ja pienen yllätyslahjan

Lisämaksusta kiesiajelua kesäaikaan, talvisin rekiäjelua sekä tilalla valmistettua leipäjuustoa. Varaukset on tehtävä vähintään kaksi päivää aikaisemmin

Vieraat toivotetaan tervetulleiksi Koivikon maatilalle. Tilán historia kerrotaan vieraile lyhyesti. Historiikin ja tilán asukkaiden esittelyn jälkeen lähdetään tutustumaan tilán eläimiin, koneisiin sekä aitoon lappilaiseen maalaisympäristöön. Vieraat pääsevät myös tutustumaan navettaan. Vieraille annetaan suojaavat myssyt päähän, suojatakit sekä kengänsuojukset. Tila on toiminut maitotilana vuodesta 1972 ja on myöskin Valion laatusopimustila. Tallissa vieraille kerrotaan

tilan Suomenhevosista, niiden historiasta ja menestyksestä raviradoilla. Esittelyn päätteeksi mennään grillikotaan keittämään kahvit ja paistamaan räiskäleitä. Letunpaiston ja kahvinjuonnin yhteydessä jutustellaan yhdessä. Tuotteen kohderyhmään kuuluvat esimerkiksi opiskelija - ja koululaisryhmät. Tuotteen toteutukseen tarvitaan kahvi ja lettuaineet ja tarvikkeet sekä polttopuut grillikotaan. Ryhmän koosta riippuen tulee tarkistaa, että kaikki vieraat mahtuvat istumaan. Tarvittaessa kotaan tai sen ulkopuolelle tuodaan lisätuoleja. Lisämaksusta on mahdollisuus järjestää reki tai kiesiajelua vuodenajasta riippuen. Vierailijoiden on lisäksi mahdollista ostaa tilalla valmistettua leipäjuustoa.

Rekiajelua maatilalla

Toteutusajankohta

marras-helmikuu, sopimuksen mukaan

Kesto enintään kaksi tuntia, ryhmän koosta riippuen

Retken sisältö, hevosen haku tallista ja valjastus, hevosajelu lämmin juoma retken päätteeksi grillikodassa

Hinta (2007) kymmenen euroa aikuinen, viisi euroa lapsi, 25 € perhe (neljä henkilöä) Ryhmän koko vähintään kolme, enintään 20 henkilöä

Pakkasraja -20°, sään mukainen ulkoiluvälinevarustus

Rekiretki soveltuu hyvin mm. perheille ja erilaisille ryhmille, tilauksesta räätälöidyt rekiretket ja kuljetukset mm.

polttariporukoille ja hääpareille. Varaukset tehdään vähintään kaksi päivää ennakoon.

Retkeläisten saavuttua valjastetaan hevonen reen eteen. Matkustajat peitellään lämpimien vällyjen alle ja rekiretki voi alkaa. Reitin pituus on noin neljä kilometriä. Retken päätteeksi nautitaan lämmintä mehua grillikodan suojassa. Ryhmän vähimmäiskoko on kolme henkilöä ja enimmäiskoko 20 henkilöä. Pakkasraja rekiajelulla on -20° ja retkeläisiltä toivotaan sään mukaista ulkoiluvarustusta.

Rekiajelua tilauksesta

Ryhmän minimikoko on kolme ja maksimikoko 25 henkilöä. Rekiretken kesto määräytyy ryhmän koon ja tilaajan osoittamasta reitistä. Pakkasraja on -20° ja retkeläisiltä toivotaan sään mukaista ulkoiluvarustusta. Hinta määräytyy kohteen sijainnin ja ryhmän koon mukaan. Hotellien kanssa hinnoittelusta sovitaan erikseen. On mahdollista tilata esimerkiksi hevonen ja ajuri neljäksi tunniksi käyttöön.

5.2.2 Tuotteiden hinnoittelu

Koivikon maatilan tuotteiden kustannuksia ja hinnoittelua esitellään tässä alaluvussa. Kurkistus maatilan elämään tuotteen kustannukset on esitelty taulukossa yksi.

TAULUKKO 1. Tuotteen kustannukset

jaettavat kustannukset	10	20
polttopuut	8,50	0,85
kiinteät kustannukset.	17,00	1,70
oppaan kahvit+ letut	3,40	0,34
jälkityöt (siivous+ tiskaus)	3,40	0,34
opaspalkka ilman alv. 8,4/h 2 kpl opasta 2,5 h	42,00	4,20
Yhteensä	7,43	3,72
muut kustannukset	10	20
kahvit+ letut	2,50	2,50
suojaussit kenkiin	0,34	0,34
myssy	0,17	0,17
takki	1,18	1,18
yllätyslähjä	0,80	0,80
Yhteensä	4,99	4,99
Yhteensä per henkilö	12,42	8,71

Taulukossa 1 esitellyssä kustannuslaskelmassa on kuvattu kustannukset henkilöä kohden sekä 10:n että 20 henkilön ryhmille. Ryhmän koon ollessa kymmenen henkilöä kustannukset henkilöä kohden ovat 12,42 euroa. Ryhmäkoon ollessa 20 henkilöä yhden henkilön kustannus on 8,71. Kustannukset on jaettu kahteen luokkaan jaettaviin ja muihin kustannuksiin.

Vuodesta 2005 lähtien hinta on ollut 12 € henkilöltä ja opiskelijaryhmillä hinta on ollut kuusi euroa henkilöltä.

Nyt hintoja tarkistettiin ja vuoden 2007 alusta lähtien hinta on 15 euroa henkilöltä ja opiskelijaryhmien osalta hinta on 7,5 € henkilöltä. Hintojen korottamiseen vaikutti merkittävästi kustannusten kallistuminen.

Rekiajelua tilauksesta Ylläksellä

Rekiajelu Ylläksen tunturikeskuksessa on hinnoiteltu taulukon 2 mukaan. Mukana on kaksi hevosta ajureineen. Toinen auto kuljettaa hevoset ja toisen kyydissä kulkevat reet. Ajureiden lisäksi paikalla on kolmas henkilö, joka auttaa hevosten valjastamisessa ja toimii myöskin rahastajana. Tavoitteena on ansaita 500€ päivässä.

TAULUKKO 2. Rekiajelun kustannukset

Ajurit 2 kpl	9 h	8 € / h	144 €
Auto 2 kpl	60 km	0,43 € / km	51.60
Rahastaja			72 €
Yhteensä			267.60

Taulukossa 2 on kuvattu rekiajelun kustannuksia Ylläksen tunturikeskuksessa. Yhden päivän kustannukset kahdella ajurilla ja hevosella ovat 267,60 € .

Asetettu tavoite tuotolle on 500 € päivässä. Ohessa on laskettu esimerkki siitä miten tavoite voidaan saavuttaa. Rekeen mahtuu kaksi aikuista ja kolme lasta. Rekiajelun hinta on aikuiselta kymmenen ja lapsilta viisi euroa. Jos reessä on kaksi aikuista ja kolme lasta yhdestä kierroksesta saatu tuotto on 35 €.

Seitsemästä tällaisesta kierroksesta saatu tuotto on 245 €.

Kahdella hevosella seitsemältä kierrokselta tuottoa saadaan 490 €.

5.2.3 Ongelmia

Resurssien vähäisyys muodostaa ongelman toiminnan kehittämiseksi. Erityisesti rekiajelutuotteet ovat hyviä ja yleisesti kiinnostavia, mutta toiminnan laajentaminen merkittävästi ei ole mahdollista nykyisillä voimavaroilla. Rekiajeluun soveltuvia on hevosia on kyllä useita, mutta ammattitaitoisten ja soveltuvien ajurien määrä on rajallinen. Tällä hetkellä on käytettävissä maksimissaan kolme henkilöä, joista kaksi on jo hieman iäkkäämpiä hevosmiehiä. Joulu ja tapaninpäivän rekiajelutoiminnan yhtenä ongelmakohtana on ajelureitin lähtöpisteen sijainti vilkkaasti liikennöidyllä hotellin parkkipaikalla. Asiaan on luvattu parannusta tilaajan puolelta, mutta vielä tarvittaviin toimenpiteisiin ei ole ryhdytty.

Maatilan säännöllinen päivärytmi rajoittaa toiminnan harjoittamista. Kuten ajankäyttöä koskevassa kohdassa todetaankin, matkailutoiminta on helpointa ajoittaa keskelle päivää, jolloin on eniten aikaa palvella asiakkaita. Tämä asia on jo nyt huomioitu maatilaaan tutustumisretken yhteydessä. Lapin Vaellushevokset Oy:n toiminnan siirtäminen pois Kurtakosta vaikuttaa mahdollisesti yritysten väliseen yhteistyöhön. Vaikutuksia ei ole mahdollista vielä arvioida tarkasti, mutta talvikaudella 2006-2007 Kotakieppi reellä ja ratsain tuote jää pois ohjelmistosta. Käytännön toteutuksen suunnittelussa tulee jatkossa huomioida lisääntyneen välimatkan vaikutus. Jatkossa hevosten ja rekien siirtämiseen kuluu enemmän aikaa kuin aikaisemmin.

5.2.4 Toiminnan kehittäminen

Rajalliset toimintamahdollisuudet vaikeuttavat toiminnan kehittämistä. Lähinnä tässä on kyse ajan ja tarvittavan henkilökunnan puutteesta. Rekiajelulle löytyisi Ylläksen tunturikeskuksen hotellien taholta varmasti enemmänkin kysyntää, jos palveluita markkinoitaisiin niille aktiivisesti. Tällä hetkellä yhteistyötä on tehty yhden hotellin kanssa säännöllisesti jouluaattona ja tapaninpäivänä. Toistaiseksi kuitenkin merkittävän yhteistyön lisäämiseen ei ole ollut mahdollisuuksia. Jouluna 2006 rekiajeluja ei toteutettu Ylläksen tunturikeskuksessa. Lapin Vaellushevokset Oy:n muutto saattaa luoda mahdollisesti uusia yhteistyömuotoja. Toisaalta tulee myös myöskin huomioida yrityksen ja Koivikon Maatilan välimatkan kasvaminen, joka saattaa vaikuttaa negatiivisesti yhteistyön kehittämiseen.

Maatilaan tutustuminen on kiinnostaa lähinnä alan ammattilaisia, myöskin koululaisryhmistä voitaisiin ajatella potentiaalisina asiakkaina tälle tuotteille. Kolarin yläasteen valinnaisen maa- ja metsätalouskurssin kahdeksaluokkalaiset oppilaat käyvät vuosittain tutustumassa tilaan. Toistaiseksi tuotetta ei ole tarjottu ulkomaalaisille ryhmille. Kiinnostusta tuotetta kohtaan saattaisi kuitenkin löytyä. Tilan esittely kansainvälisille vieraille vaatii yhteistyötä matkanjärjestäjien kanssa, koska yleensä ulkomaalaisten ryhmien matkaohjelmat ovat erittäin tarkasti järjestettyjä. Päivämatkalaisten ohjelmaan kohde ei mahdu, mutta useamman päivän matkaajille saattaisi olla mahdollista saada kohde mahtumaan heidän ohjelmaansa. Kielitaito tuo oman haasteensa ulkomaalaisten vieraiden osalta. Tällä hetkellä valmiutta olisi tarvittaessa englannin ja mahdollisesti myös ruotsinkielisen esittelyn järjestämiseen.

VAHVUUDET Sijainti Lappilainen ympäristö Perinteiset hevostaidot	HEIKKOUEDET Resurssien puutteellisuus
MAHDOLLISUUDET Tuotteiden suuntaaminen ulkomaalaisille Rekiajelutoiminnan kehittäminen	UHAT Epäsuotuisat sääolosuhteet Sairastuminen EU:n säädökset

KUVIO 2. Koivikon maatilan SWOT-analyysi

Kuviossa 2 esitellään yrityksen SWOT- analyysi. Se toteutettiin yhdessä case-yrityksen kanssa. Vahvuuksiksi määriteltiin hyvä sijainti ja näkyvyys vilkkaasti liikennöidyn maantien vieressä. Aito lappilainen ympäristö ja vanha perinteinen hevostaito koettiin myöskin Koivikon maatilan vahvuuksiksi. Heikkoudeksi määriteltiin resurssien puutteellisuus. Mahdollisuuksiksi analyysissä arvioitiin tuotteiden suuntaaminen ulkomaisille asiakkaille sekä rekiajelutoiminnan kehittäminen Ylläksen tunturikeskuksessa. Keväisin hiihtolomien aikana voisi tarjota rekiajelua hotellin yhteydessä esimerkiksi kerran viikossa. Uhkiksi koettiin epäsuosiolliset sääolosuhteet, esimerkiksi kovat pakkaset, jotka haittaavat rekiajelujen toteuttamista. Mahdollinen henkilökunnan sairastuminen sekä Euroopan Unionin asettamat säädökset voivat myöskin rajoittaa toiminnan harjoittamista. Esimerkiksi tautivaaran aikana ei ole mahdollista päästää vieraita tutustumaan eläintiloihin.

Kehityssuunnitelma

Suunnitelma on laadittu yhteistyössä case-yrityksen kanssa kahdelle kaudelle, käsittäen kaudet 2007-2008 ja 2008-2009. Siitä käy ilmi toteutettavat tuotteet kausittain. Suunnitelmassa on myös arvioitu, kuinka usein kutakin tuotetta toteutetaan kyseisenä kautena. Arvioinnin perustana ovat aikaisemmat kokemukset tuotteista ja niiden toteuttamisesta. Pääpaino toiminnan kehittämisessä on edelleen yhteistyö Lapin Vaellushevost Oy:n kanssa uusia yhteistyökumppaneita tai yhteistyömuotoja kuitenkin unohtamatta. Rekiajelutoiminta eri muodoissaan on Koivikon maatilan päätuote ja sen kehittämiseen kiinnitetään eniten huomiota.

Toteutettavat tuotteet kausittain

KAUSI 2007-2008

- Rekiajelu Ylläksen tunturikeskuksessa jouluaattona ja tapaninpäivänä.
 - toteutus aikaisemman toimintamallin mukaisesti

- Rekiajelu Ylläksen tunturikeskuksessa
 - toteutus hiihtolomaviikolla
 - viikot kahdeksasta kymmeneen kerran viikossa

- Kotakieppi ratsain ja reellä
 - yhteistyössä Lapin Vaellushevost Oy:n kanssa

- toteutus viikosta kahdeksan alkaen
 - arvioitu määrä on yhdestä kahteen kertaan viikossa
noin viiden viikon ajan
- Muut reki- ja kiesiajelut
 - arvioitu toteutus yhdestä viiteen kertaan
 - Kurkistus maatilan elämään
 - arvioitu toteutus yhdestä kolmeen kertaan

Rekiajelut Ylläksen tunturikeskuksessa toteutetaan aikaisemman toimintamallin ja tavoitteiden mukaisesti. Taulukossa kaksi on nähtävissä rekiajelun kustannukset. Kauden 2007-2008 uutuutena on hiihtolomien aikaan kerran viikossa toteutettavat rekiajelut Ylläksen tunturikeskuksessa.

TAULUKKO 3. Matkakustannukset

Autot 2 kpl.	88 km	0,43 € / km	75,68
Yhteensä			75,68

Taulukossa kolme on kuvattu Koivikon maatilalle aiheutuvia matkakustannuksia hevosten ja rekiä siirtämisestä Lapin Vaellushevokset Oy:n toimipaikkaan Äkäslompoloon.

Koivikon maatila saa Kotakieppi ratsain ja reellä - retken rekiajeluosuuden tuotoista noin 80 %. Loppuosa tuotoista menee Lapin Vaellushevokset Oy:lle, joka hoitaa retken varaukset ja muut käytännön järjestelyt. Osallistujien minimimäärä rekiajelulle on kaksi aikuista tai kolme lasta. Vuonna 2006 hinta aikuiselta oli 57 € ja lapselta 38 €.

KAUSI 2008-2009

Kauden päätavoitteena on jatkaa toimintaa olemassa olevien tuotteiden voimin. Lisäksi tavoitteena on kehittää uusi tuote yhdessä Lapin Vaellushevost Oy:n kanssa. Tarkoituksena on toteuttaa lyhyempiä rekiajeluita ennakkovarausten mukaan maaliskuis- ja huhtikuun aikana. Tuotteen tarkemmista yksityiskohdista tai hinnoittelusta ei ole tehty vielä päätöksiä. Tuotteen markkinointi ja varaukset hoidetaan Lapin Vaellushevost Oy:n kautta.

- Rekiajelu Ylläksen tunturikeskuksessa jouluaattona ja tapaninpäivänä.
 - toteutus aikaisemman toimintamallin mukaisesti

- Rekiajelu Ylläksen tunturikeskuksessa
 - toteutus hiihtolomaviikolla
 - viikot kahdeksasta kymmeneen kerran viikossa

- Kotakieppi ratsain ja reellä
 - yhteistyössä Lapin Vaellushevost Oy:n kanssa
 - toteutus viikosta kahdeksan alkaen
 - arvioitu määrä on yhdestä kahteen kertaan viikossa noin viiden viikon ajan

- Rekiajelut yhteistyössä Lapin Vaellushevost Oy:n kanssa
 - toteutus maaliskuis-huhtikuussa ennakkovarausten mukaan
 - arvioitu toteutus yhdestä kahteen kertaa viikossa

- Muut reki- ja kiesiajelut
 - arvioitu toteutus yhdestä viiteen kertaan

- Kurkistus maatilan elämään
 - arvioitu toteutus yhdestä kolmeen kertaan

5.2.5 Markkinointimateriaali

STN-Matkaopas

Koivikon maatilalla on ollut ilmoitus STN- Matkaoppaassa. Ilmoitus uudistettiin ja lähetettiin korjattuna kirjallisesti palvelun ylläpitäjälle. Perusasiat säilyivät ilmoituksessa entisellään, mutta ulkoasu muuttui hieman selkeämmäksi. Painetun matkaoppaan lisäksi opas on luettavissa myös internetissä osoitteessa www.supertravelnet.com . Uusittu ilmoitus on esitelty liitteessä kolme.

www-sivut

Tilan eläimiä ja ympäristöä valokuvattiin kevään, kesän ja syksyn 2006 aikana. Valokuvista valittiin parhaat ja ne poltettiin cd-levylle. Kotisivujen suomen ja englannin kieliset tekstiversiot kirjoitettiin uudestaan. Kirjoitetut tekstit ja valokuvat lähetettiin Kurtakon kylän www-sivujen ylläpitäjälle. Tarkoituksena oli vaihtaa sivulle uudempia kuvia ja tehdä yleisilmeestä raikkaampi ja houkuttelevampi. Koivikon maatilan sivut ovat osa Kurtakon kylän www-sivustoa ja löytyvät osoitteesta www.kurtakko.fi/koivikonmaatila. Tämä asentaa rajoituksia sivujen ulkoasulle. Liitteissä yksi ja kaksi on esitelty uudistetut Koivikon maatilan suomen - ja englanninkieliset internet - sivut.

Ilmoitus Kolarin kunnan sivuilla

Tämä ilmoitus löytyy Kolarin kunnan sivuilta kohdasta ohjelmapalvelut osoitteesta www.kolari.fi.

Koivikon maatila
www.kurtakko.fi/koivikonmaatila
(016) 564 112
Saku Palovaara
Kurtakontie 95
95900 KOLARI
Ohjelmapalvelu

5.2.6 Ajankäyttö

Oheisessa ajankäytön seurannassa on pyritty kirjaamaan ylös mahdollisemman tarkasti päivittäisiin toimenpiteisiin kulunut aika. Lisäksi on myöskin ilmoitettu keskimääräiset kelloajat, jolloin kyseinen toimenpide tapahtuu. Ajankäyttö vaikuttaa merkittävästi siihen, miten maaseutumatkailua voidaan kehittää. Suunnitellut tuotteet tulee pyrkiä toteuttamaan niin, ettei niistä aiheutuisi kohtuutonta haittaa tilan normaaliin päivärytmiin.

Kuten seuraavana esitetyistä tiedoista voidaan havaita, keskipäivällä on eniten aikaa ja mahdollisuuksia toteuttaa erilaisia matkailullisia toimenpiteitä. Kurkistus maatilán elämään - retki onkin suunniteltu juuri tähän ajankohtaan ja erilaiset rekiretket toteutetaan pääsääntöisesti myöskin päivisin.

Navetta:**aamuisin klo 6.30-9.00**

tankinpesu 20 min, suoritetaan joka toinen aamu.

valmistelut: alustojen puhdistus ja ruokinta 25 minuuttia,

lypsytyön kesto noin tunti ja 30 minuuttia.

loppuvalmistelut: kuivitukset ja rehujen anto 25 minuuttia.

päiväkäynti klo 15.00-15.40

rehujen anto, alustojen puhdistus 25 min.

rehun leikkaus traktorilla 15min.

ilta klo 17.30-19.40

valmistelut samat kuin aamulla 25 min.

lypsyyn tunti ja 30 minuuttia normaalilypsyllä

loppuvalmistelut 25 min.

Talli:

hevosten tarhaus ja ruokinta 25 min klo. **6.30- 6.55**

karsinoiden puhdistus ja yleinen siivous 45 min klo. **9.00-9.45**

hevosten haku ja juoma-astioiden täyttö 25 min klo. **16.00-16.25**

ruokinta 15 min klo **18.00-18.15**

ruokinta ja juoma-astioiden täyttö 20 min **21.30-21.50**

Lisäksi yhden hevosen normaaliin valmennuslenkkiin kuluu aikaa noin puolitoista tuntia, joka sisältää valjastuksen ja ajon.

5.3 Lapin Vaellushevoset Oy

Yrityksen toiminta käynnistyi syksyllä 2001. Molemmilla perustajilla oli vuosien kokemus hevosten kanssa toimimisesta ja yrityksen toiminta-ajatuksena on tarjota matkailijoille mahdollisuus päästä ratsastamaan Lapin hienoissa maastoissa. Yrityksellä on käytössään yhdeksän Islanninhevosta. Talvella retket tehdään lähimaastoissa lumen takia. Kesällä ja syksyllä maastoissa liikutaan sekä metsäpoluilla että jonkun verran hiekka- ja metsäautoteitä pitkin. Reitit valitaan retken keston ja ryhmän mukaan. Talvella pakkasraja noin -20° astetta tuuliolosuhteista riippuen. Tähän asti yritys on toiminut Kurtakon raviradalla olevissa tiloissa, mutta nyt se on muuttanut uusiin tiloihin lähemmäs Ylläksen tunturikeskusta. Lapin Vaellushevoset Oy ja Koivikon maatila ovat tehneet jo pitkään yhteistyötä, Kotakieppi ratsain ja reellä on yritysten yhteinen tuote jonka toteuttaminen alkaa yleensä hiihtolomien aikana helmikuussa. (Vaellushevoset 2006.)

Kotakieppi ratsain ja reellä toteutetaan yleensä viikosta kahdeksan alkaen ennakkovarausten mukaan. Kotaretki toteutetaan niin, että osa ratsastaa Islanninhevosilla, osa matkustaa Suomenhevosten vetämässä reessä. Matkalla pysähdytään nokipannukahveille ja makkaranpaistoon nuotion ääreen kodalle. Maastossa edetään ryhmän tason ja kelin mukaan. Rekeen mahtuu ajurin lisäksi mukavasti kaksi isompaakin aikuista, alle kouluikäiset lapset sylissä, pienempiä rekeen mahtuu kolme. Retken kesto kahdesta ja puolesta kolmeen tuntiin. Hinta (2006) reellä 57 €/aikuinen, 38 €/alle 12-vuotiaat, alle 7-vuotiaat veloituksetta aikuisen sylissä. Rekihevosen minimiveloitus 114 euroa. Ratsastus 57 €/henkilö. Retken toteuttamiseen tarvitaan vähintään neljä henkilöä ja enimmäismäärä on 11 henkilöä. Reki retki soveltuu kaikille,

ratsastus kohtuullisen kunnan omaaville. Alle 12-vuotiailta edellytetään aiempaa säännöllistä ratsastuskokemusta.

Keväällä 2007 ei toteuteta Kotakieppi ratsain ja reellä retkeä, koska marraskuun lopussa tapahtuneen Lapin Vaellushevokset Oy:n toimipaikan vaihdon johdosta ei reittejä ole ehditty suunnitella vielä valmiiksi. Kodan rakennustöitä ei ole aloitettu, tarkoitus olisi saada kota valmiiksi ensi kesän aikana, jotta talvena 2008 olisi mahdollista taas toteuttaa kyseistä retkeä.

6 YHTEENVETO

Maataloudessa tapahtuneen rakennemuutoksen myötä maatilojen määrä ja työllistävyys on vähentynyt merkittävästi. Tapahtuneen muutoksen myötä on syntynyt uudenlaista palvelutarjontaa elävöittämään maaseutua. Monialaisten maatilojen yleisimpiä toimialoja ovat koneurakointi, matkailu sekä puun ja elintarvikkeiden jatkojalostus. Vuonna 2005 Suomessa oli noin 24 300 monialaista maatilaa, se on noin 35 % maatilojen kokonaismäärästä. Liiketoiminta on usein pienimuotoista, 39 % yritystoiminnan liikevaihto oli alle 10.000 € vuonna 2005.

Hevosten rooli on ollut aina merkittävä maataloilla. Nykyisin yhä useampi hevonen toimii urheilu- ja harrastekäytössä sekä matkailun parissa. Hevosalalla ei ole Suomessa kovin pitkiä perinteitä, joten kehitys on ollut nopeaa viime vuosikymmenten aikana. Hevostalouteen liittyy paljon pienimuotoista yritystoimintaa ja monelle tilalle hevostaloudesta saatavat tulot jäävät vähäisiksi. Tallitoiminta on keskittynyt maaseudulle, 95 % talleista sijaitsee maalla. Maatilojen yhteydessä

sijaitsevien tallien osuus on 73 % tallien kokonaismäärästä.

Maaseutumatkailu on pienyrittäjyyteen perustuvaa matkailu-, elinkeino- ja yritystoimintaa, jonka lähtökohtana on alueen luonto ja kulttuuri. Maaseutumatkailun juuret ovat entisaikojen kestiekievarilaitoksessa. Se tarjosi kuljetus, ravitsemis- ja majoituspalveluita asiakkailleen. Maaseutumatkailun palvelut muodostuvat viidestä tuotekokonaisuudesta; mökkien vuokrauksesta, aamiaismajoituksesta, maatilalomista, kylämatkailusta ja lomakylästä. Maaseutumatkailun suosio lähti kasvuun 1990-luvun aikana ja suurin osa alalla toimivista yrityksistä on myös perustettu silloin. Majoitustoiminta muodostaa maaseutumatkailuyritysten tärkeimmän tulonlähteen.

Suomen asema ei ole heikentynyt kansainvälisillä matkailumarkkinoilla. Suomalaisten ja ulkomaalaisten matkailijoiden mielenkiinnon odotetaan edelleen kasvavan. Tästä kehityksestä hyötyy myös maaseutumatkailu. Joustava, mukautuva pieni yritys pystyy osaamistaan kehittämällä ja yhteistyötä tekemällä tarjoamaan tuotteita ja palveluita vaativallekin kuluttajalle. Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen matkailupoliittiset linjaukset määrittelee Suomen matkailun laadulliset ja määrälliset tavoitteet vuoteen 2010 mennessä. Matkailun kehittämiseen vaikuttaa elinkeinopoliittisten toimien lisäksi alue-, työvoima-, liikenne-, koulutus-, tutkimus-, kulttuuri-, ympäristö- ja maaseutupoliittiset tavoitteet. Matkailun määrällisiä tavoitteita ovat rekisteröityjen yöpymisvuorokausien määrän kasvattaminen, työpaikkojen lisääminen toimialalla sekä kotimaan matkailun ja valuuttatulon määrän kasvattaminen. Kasvua matkailutoimintaan haetaan ulkomailta. Vuoteen 2013 saakka ulkomaisten rekisteröityjen majoitusvuorokausien

odotetaan kasvavan vuosittain noin viisi prosenttia. Suomalaisten rekisteröityjen majoitusvuorokausien kasvun odotetaan olevan noin kolmen prosentin vuosivauhtia. Saavutettavuus Suomeen ja Suomen sisällä on menestymisen edellytys matkailutoiminnassa.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana matkailun kehitys on ollut voimakasta Lapissa. Suuri osa kasvusta on tullut ulkomaalaisten matkailijoiden lisääntyneen kiinnostuksen myötä. Ongelman muodostaa edelleenkin sesonkimaisuus eli matkailijoiden epätasainen jakautuminen vuoden aikana. Matkailu on keskittynyt suuriin keskuksiin, kuten Rovaniemi, Saariselkä, Levi, Ylläs ja Pyhä-Luosto. Suuret matkailukeskukset toimivat alueen matkailun kehittäjinä samalla luoden toimintaedellytyksiä myös muille yrityksille. Lapin maaseudulla harjoitetaan monipuolista yritystoimintaa. Yrittäminen koostuu laadukkaasta alkutuotannosta ja jalostuksesta. Julkisen sektorin, yritysten ja maaseudun yhdistysten yhteistyön ansiosta syntyy uudenlaista palvelu- ja kulttuurialan yritystoimintaa.

Koivikon maatila on keskikokoinen lappilainen maatila. Se sijaitsee Kurtakon kylässä Kolarin kunnassa.

Maaseutumatkailutoiminta tilalla aloitettiin Kolarin kylän ohjelmalveluiden kehittämishankkeen myötä. Ryhmien on mahdollista päästä tutustumaan Koivikon maatilaa tilauksesta. Vieraille kerrotaan tilan historiasta ja sen eläimistä. Navetassa ja tallissa vieraillaan tutustumassa eläimiin lähemmin ja lopuksi paistetaan räiskäleitä ja juodaan kahvia grillikodassa. Ryhmille järjestetään myöskin tilauksesta talvisin rekiajelua tilalla sekä myös muualla esimerkiksi Ylläksen tunturikeskuksessa.

Koivikon maatilan ja Lapin Vaellushevokset Oy ovat tehneet yhteistyötä useamman vuoden ajan. Yhteinen tuote on ollut

Kotakieppi ratsain ja reellä. Talviseen luontoon on mahdollista lähteä tutustumaan joko Islanninhevosen selässä ja reessä mukavasti istuen. Matkan puolivälissä pysähdytään kodalla nauttimaan hieman lämmintä mehua. Retken toteuttaminen on aloitettu yleensä hiihtolomien aikaan . Talvikautena 2007 ei retkeä toteuteta, koska uutta reittiä ei ole saatu valmiiksi. Tarkoitus on jatkaa retken toteuttamista talvikautena 2008.

Laaditussa SWOT-analyysissä Koivikon maatilan vahvuuksiksi määriteltiin hyvä sijainti ja aito lappilainen ympäristö sekä vanha perinteinen hevostamietaito. Heikkoudeksi todettiin resurssien puute. Mahdollisuuksia on tuotteiden suuntaamisessa ulkomaisille asiakkaille sekä rekiajelutoiminnan kehittämisessä Ylläksen tunturikeskuksessa. Uhkia toiminnalle asettavat epäsuotuisat sääolosuhteet, henkilökunnan mahdollinen sairastuminen sekä Euroopan Unionin säädökset.

Matkailutoiminnan kehittämistä rajoittaa tarvittavien resurssien puuttuminen. Kyse on lähinnä ammatitaitoisen henkilökunnan puutteesta. Rekiajelun järjestäminen kahdella hevosella vaatii onnistuakseen vähintään kolme henkilöä. Kokeneita ja soveltuvia hevosia rekiajeluiden toteuttamiseen löytyy kyllä riittävästi. Toiminnan kehittämisprosessin aikana käytiin keskustelua Lapin Vaellushevoset Oy:n kanssa lähinnä sähköpostin välityksellä. Tavoitteenamme oli luoda uusia ideoita toiminnan kehittämiseksi. Toimipaikan vaihdosta aiheutuva kiire häytti hieman prosessin kulkua.

Koivikon maatilan toiminnan kehittämistä suunniteltiin kausille 2007-2008 ja 2008-2009. Pääpaino yritystoiminnan kehittämisessä on yhteistyö Lapin Vaellushevoset Oy:n kanssa. Rekiajelutoiminta on Koivikon maatilan päätuote, ja sen

kehittämiseen on kiinnitetty eniten huomiota. Laaditussa toiminnan kehittämissuunnitelmassa tavoitteena on laajentaa rekiajelutoimintaa Ylläksen tunturikeskuksessa sekä yhteistyössä Lapin Vaellushevost Oy:n kanssa. Suunniteltujen ja suoritettujen kehittämistoimenpiteiden lisäksi case-yritys koki opinnäytetyöprosessin aikana käydyn keskustelun olleen hyödyllistä yrityksen liiketoiminnan kannalta.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Borg,P., Kivi,E., Partti,M..2002.Elämyksestä elinkeinoksi, matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö Juva: Werner Söderström

Boxberg, M. Komppula, R., 2002, Matkailu yrityksen tarkastelua. Helsinki: Edita Prima

Hemmi, J. 2005 a. Matkailu, Ympäristö, Luonto osa 1. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino

Hemmi, J. 2005 b. Matkailu, Ympäristö, Luonto osa 2. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino

Kolarin kylien ohjelmapalveluiden kehittäminen ja Kolarin kylien ohjelmapalveluiden tuotteistamiskoulutus hankkeiden loppuraportti 2001

Lassila, H. (toim.), 2004. Maaseutumatkailun tarkastelua. Kuopio: Korpiljyvä

Rantamäki-Lahti, L. 2004. Maatilojen monialaistaminen - empiirinen analyysi monialaisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Helsinki: Vammalan kirjapaino

Tiilikainen, S.2004. Hevostalous maatiloilla. Helsinki: Data Com Finland

Ylläksen matkailuyhdistys Ry, 2005. Ylläksen matkailuesite 2005-2006

Ylläksen matkailuyhdistys Ry, 2006. Ylläksen matkailuesite 2006-2007

Elektroniset lähteet

- Elämystuotanto, 2006 [online] Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus [viitattu 10.10.2006] Saatavissa: <http://www.elamystuotanto.org>
- Hanketoiminta, hanketoiminta matkailun kehittämisessä 2006 [online] Kauppa ja Teollisuusministeriö [viitattu 28.8.2006] Saatavissa: http://www.ktm.elinar.fi/ktm_jur
- Hevosalan yrittäjyyden kehittämishanke, 2006 [online] Hevosyrittäjä sivusto [viitattu 15.9.2006] Saatavissa: http://www.hevosyrittaja.fi/hevosalan_yrittajyyden_kehittamishanke
- Hevosyrittäjät, Maaseudun toimialat/ hevosyrittäjyys 2006 [online] Maa ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto [viitattu 12.9.2006] Saatavissa: <http://www.mtk.fi/maaseutu/toimialat/hevosyrittajat>
- Kauppa ja teollisuusministeriö, Suomen matkailupoliittiset linjaukset 2006 a [online] Kauppa ja Teollisuusministeriö [viitattu 11.9.2006] Saatavissa: <http://www.ktm.fi/index.phtml>
- Kauppa ja teollisuusministeriö, Suomen matkailustrategia 2006 b [online] Kauppa ja Teollisuusministeriö [viitattu 5.9.2006] Saatavissa: <http://www.ktm.fi/index.phtml>
- Kehitysohjelma, Maaseutumatkailun kehittämisen tavoitteet vuoteen 2007 2006 [online] Maa ja Metsätalousministeriö [viitattu 13.9.2006] Saatavissa <http://wwwb.mmm.fi/maasmatk/kehitysohjelma>
- Koivikon maatila, [online] Koivikon maatilán www-sivut [viitattu 11.8.2006] Saatavissa: <http://www.kurtakko.fi/koivikonmaatila>
- Kolarin kunta, [online] Kolarin kunnan www-sivut [viitattu 2.10.2006] Saatavissa: <http://www.kolari.fi>

- Lapin maaseutustrategia, Lapin maaseutustrategia 2007-2013 [online] TE-keskus
[viitattu 21.7.2006] Saatavissa: <http://www.te-keskus.fi/new/lap/euasiat>
- Lapin vaellushevoset, [online] Lapin Vaellushevoset Oy:n www-sivut [viitattu
29.11.2006] Saatavissa:<http://www.lapinvaellushevoset.fi>
- Maa ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus, Monialaiset tilat 2006 [online]
Maa ja Metsätalousministeriön tietopalvelukeskus[viitattu 10.9.2006]
Saatavissa: <http://www.mmmtike.fi/fi/index/tiedoitteet/2006>
- Maa ja metsätaloustuottajain keskusliitto, Maaseudun toimialat 2006 [online] Maa
ja Metsätaloustuottajain Keskusliitto [viitattu 12.9.2006] Saatavissa
<http://www.mtk.fi/maaseutu/toimialat/fi>
- Maakuntasuunnitelma, Lappi 2020 maakuntasuunnitelma [verkkajulkaisu]
Lapinliitto[viitattu 28.8.2006]
Saatavissa:<http://www.lapinliitto.fi/maakuntasuunnitelma/msraportti.pdf>
- Maakuntien parhaat, 2006 [online] Maakuntien parhaat laatumerkki [viitattu
28.8.2006] Saatavissa <http://www.maakuntienparhaat.fi>
- Maaseutumatkailun teemaryhmä, Maaseutumatkailun teemaryhmän toimeksianto
[online] Maa ja Metsätalousministeriö,[viitattu 28.8.2006] Saatavissa
<http://wwwb.mmm.fi/maasmatk/teemaryhma.htm>
- Maaseutumatkailun toimialaraportti 2005, [verkkajulkaisu] KTM ja TE-
keskukset, Maaseutumatkailun toimialaraportti syksy
2005[verkkajulkaisu] Kauppa ja Teollisuusministeriö [viitattu 15.6.2006]
Saatavissa:<http://www.toimialaraportit.fi/files/120/maaseutumatkailu.pdf>
- Maaseutumatkailun toimialaraportti 2006, [verkkajulkaisu] Kauppa ja
Teollisuusministeriö [viitattu 20.12.2006] Saatavissa:
http://www.toimialaraportit.fi/files/239/Maaseutumatkailu_netti.pdf

Maatalouden tutkimuskeskus, Monialaiset maatilat 2006[online] Maatalouden tutkimuskeskus [viitattu 8.9.2006] Saatavissa:
<https://portal.mtt.fi/portal/page>

Matkailuluokitus, Maaseutumatkailuyritysten majoitustilojen valtakunnallinen luokitus 2006 [online] Maaseutokeskukset[viitattu 28.8.2006] Saatavissa:
<http://www.maaseutokeskus.fi/matkailuluokitus.htm>

STN-matkaopas, [online] [viitattu 11.12.2006] Saatavissa:
<http://www.supertravelnet.com>

Telatie 2006,[online] Kurtakon kylä [viitattu 15.9.2006] Saatavissa:
<http://www.kurtakko.fi/telatie/telatie.html>

Tiivistelmä, Lappi 2020 maakuntasuunnitelma [verkkojulkaisu]
Lapinliitto[viitattu 21.7.2006] Saatavissa:
<http://www.lapinliitto.fi/maakuntasuunnitelma/masutiivis.pdf>

Tilastokeskus, Hevoset maatiloilla, [online] Tilastokeskus[viitattu 10.9.2006]
Saatavissa: <http://www.stat.fi/tup/tilastotrendit>

LIITTEET

LIITE 1.

Koivikon Maatilan uudistettu www-sivu

Koivikon maatila

Koivikon maatila

Tule tutustumaan aidon lappilaisen maatilan elämään. Koivikon maatila on toiminut maitotilana vuodesta 1972 alkaen. Lehmätilalla on parikymmentä, lisäksi navetassa asustaa hiehoja ja vasikoita. Pihapiirissä käyskentelee eri-ikäisiä suomenhevosia, osa niistä on tilan omia kasvattajia.

Tilauksesta on mahdollista päästä tutustumaan maatilaan ja sen eläimiin. Retken kesto on noin 2,5 tuntia. Ryhmän minimikoko on 10 ja maksimi 20 henkilöä. Vieraita otetaan vastaan kesäkuun alusta huhtikuun loppuun. Tilan historian esittelyn lisäksi vieraat pääsevät tutustumaan tilan eläimiin ja maalaismiljööseen. Esittelyn lomassa keitetään kahvit ja paistetaan räiskäleitä grillikodassa. Lisämaksusta on mahdollisuus talvisin rekiajeluun ja kesäisin kiesiajeluun.

Tilauksesta järjestetään rekiajelua, jonka kesto on 1-2 tuntia ryhmän koosta riippuen. Rekiajelu on mahdollista toteuttaa marraskuusta huhtikuuhun. Ryhmän minimikoko on 3 ja maksimi 20 henkilöä. Hevonen valjastetaan reen eteen ja retkeläiset peitellään lämpimien vällyjen alle. Sen jälkeen noin neljän kilometrin pituinen lenkki talviseen maaseutumaisemaan voi alkaa. Reki-retken jälkeen nautitaan lämmintä mehua grillikodassa. Pakkasraja rekiajelulle on -20. Varaukset on tehtävä ennakoon, vähintään 2 päivää aikaisemmin.

Tilalta on mahdollisuus ostaa tilauksesta itse valmistettua maistuvaa leipäjuustoa.

Koivikon maatila sijaitsee Kattilamaassa, noin 5 kilometriä Kurtakon raviradalta Kolarin suuntaan.

Tiedustelut ja varaukset:

Saku Palovaara
Kurtakontie 95, 95900 Kolari
Kartalla nro 10.
Puh. 016-564 112, 040-7085979
Fax: 016-564 124
Email: saku.palovaara@pp.inet.fi

LIITE 2.

Koivikon maatalan uusi englanninkielinen www-sivu

Koivikko Farm

Koivikko Farm

Koivikko farm is a unique medium-sized Lappish farm since 1972. The farm has cattle, about 20 cows, heifers and calves. There are also Finnish horses of varying ages. Some of them are born on Koivikko farm. It is possible to visit the farm. Visitors are welcome from the beginning of June to the end of April. The duration of the tour is about 2,5 hours. The minimum size of the group is 10 persons and the maximum size is 20. The tour includes the presentation of the farm and its history. After the presentation visitors will go into the cow-house and the stable. The machines and the Lappish countryside have also important roles on the tour. In the end of the tour coffee and pancakes will be made in the barbeque hut.

There is also a chance to go on a sleigh ride or horse-drawn carriage ride for an extra charge.

Farm arranges also sleigh ride tours from November to April. The minimum size of the group is 3 and the maximum is 20. At the end of the tour warm juice is served in the barbeque hut. Sleigh ride tours are not arranged if the temperature falls below -20 Celsius. Booking should be made at least 48 hours in advance.

It is possible to buy home made Lappish cheese by ordering. Koivikko farm is located about 5 kilometres from the Kurtakko racecourse towards the direction of Kolari.

Koivikko Farm

Saku Palovaara
Kurtakontie 95, 95900 Kolari
Number 10 on the map
Tel. +358-(0)16-564 112, +358-(0)40-7085979
Fax: +358-(0)16-564 124
Email: saku.palovaara@pp.inet.fi

LIITE 3.

Ilmoitus STN- Matkaoppaan www-sivuilla

STN SuperTravelNet.com

Hae kaupunki tai valtio: Hae yritystä tai kohdetta:

Kolari

Palvelut

- KUNTA- JA MATKAILUINFO
- NÄHTÄVYYDET JA KÄYNTIKOhteet
- TAPAHTUMAT
- HARRASTEITA
- MAJOITUS
- RUOKAILU
- OSTOSPAIKAT
- LIIKENNE

Kolari

Koivikon Maatila

Tilan esittelyä ja rekiajelua ryhmille sekä tilalla valmistettua leipäjuustoa tilauksesta. Varaukset vähintään 2 päivää aikaisemmin. Puh. 016 564 112, 040-7085 979.

<http://www.kurtakko.fi/koivikonmaatila/>
 ▶ Kolari: KOIVIKON MAATILA

Näytä karttasijainnit: ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

▶ Katke karttasijainnit

Link: <http://www.supertravelnet.com/koivikko/suomeksi>

▶ In English ▶ Auf Deutsch ▶ En français ▶ En español ▶ In italiano ▶ På svenska ▶ På norsk ▶ På dansk ▶ По-русски ▶ العربية ▶ हिन्दी ▶ Hrvatski ▶ In het Nederlands ▶ Ελληνικά ▶ Eesti keeles ▶ Latviski ▶ Lietuviškai ▶ Po polsku ▶ Português ▶ V Slovenskom ▶ Slovensko ▶ Türkçe ▶ Magyarul ▶ Česky

Maatilamatkailua

- Kotieläimiä
- Historia/historiallinen kohde
- Ohjelmapalveluja (aktiiviteetteja)
- Ruokailu tilauksesta
- Elintarvikkeita

▶ Sijainti kartalla
 ▶ Sähköposti